

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1911.

Andra kammaren.

Nr 32.

Onsdagen den 19 april.

Kl. 3 e. m.

Förhandlingarna leddes vid detta sammanträde af herr vice tal-
mannen.

§ 1.

Justerades protokollen för den 5 och den 6 innevarande april.

Vidare upplästes protokollet för den 7 april.

Därefter yttrade:

*Angående
justering af
ett protokoll.*

Herr Engström: Herr vice talman! Vid protokolljustering i kammaren fredagen den 7 dennes höll herr Berg i Stockholm ett anförande däri han anmärker, att jag gjort, enligt hans uppfattning, obehörig ändring i det stenografiska referatet öfver mitt yttrande i kammaren lördagen den 1 dennes rörande frågan om tvååriga folkskoleseminarier. Då jag nämnda fredag af tillfällig förkylning var förhindrad att bemöta denna herr Bergs anmärkning, vill jag i dag, med herr vice talmannens begifvande, upptaga densamma till bemötande.

Herr Berg säger, att jag i fråga om folkundervisningskommitténs verksamhet yttrade bland annat följande ord: »man har icke vetat någonting och icke fått något svar». Detta herr Bergs påstående är enligt min bestämda mening endast *delvis* riktigt. Det är riktigt, att jag fällde detta yttrande; men det är oriktigt, att jag yttrade mig så om folkundervisningskommitténs verksamhet utan inskränkning. Jag skall längre fram återkomma till denna senare sak.

Då herr Berg nämner, att detta mitt yttrande: »man har icke vetat någonting och icke fått något svar», blifvit af mig till en början fullständigt bortjusteradt, så är detta riktigt. Jag gjorde detta af det enkla skäl, att om så icke skett, just samma tanke strax efteråt skulle återkomma. Det heter nämligen i mitt anförande något längre fram och i samma sammanhang, i hvilket den omtvistade meningen förekommer: »men kommittén har, som jag säger tegat» o. s. v. Det var sålunda af rent formella skäl och för att undgå en upprep-

Angående
justering af
ett protokoll.
(Forts.)

ning eller en omsägning af samma tanke, som de förstnämnda orden af mig blefvo bortjusterade. Jag ansåg mig sålunda vid denna min åtgärd vara i min goda rätt, hvilken uppfattning jag ännu har. Emellertid erhöj jag under hand kännedom om, att herr Berg ansåg mitt åtgörande »mindre korrekt». Af hänsyn till denna herr Bergs uppfattning återinsatte jag i det stenografiska referatet före justeringstidens utgång den bortjusterade meningen samt insatte tillika emellan dess båda led orden: »rörande den föreliggande frågan», så att meningen i sin helhet kom att få följande lydelse: »man har icke fått veta något rörande den föreliggande frågan; man har icke fått något svar».

Nu säger herr Berg, att såväl den af mig först vidtagna åtgärden att bortjustera den omtvistade meningen ur mitt anförande som ock den senare af mig företagna åtgärden att återinsätta det bortjusterade med det omnämnda tillägget vore lika olämpliga »enär båda endast kunde hafva till syfte att gifva mitt anförande en sådan formulering, att det komme att se ut, som om hans bemötande varit fullständigt opåkalladt.»

Hvad då först beträffar herr Bergs uppfattning om min förra åtgärd att bortjustera omnämnda mening, så har jag i det föregående bemött den och hänvisar sålunda till, hvad jag redan i denna del sagt.

Hvad åter beträffar herr Bergs påstående om min senare åtgärd att till den i det stenografiska referatet återinsatta meningen foga orden: »rörande den föreliggande frågan», så är det min bestämda uppfattning, att genom detta tillägg innehållet i mitt anförande *icke blifvit i ringaste mån förändradt*. Kommer det genom nämnda tillägg att se ut, som om herr Bergs bemötande mot mitt anförande vore »fullständigt opåkalladt», såsom herr Berg själf säger i sitt fretdagsanförande, så kommer det att se ut på aldeles samma sätt, sedan dessa orden genom kammarens beslut nu icke längre finnas i protokollet. Ty, jag upprepar det, tillägget innebär ingen innehållsförändring i mitt anförande, hvilket jag nu också vill visa.

Herr Berg påstår, såsom jag redan sagt, att den omtvistade meningen: »man har icke vetat någonting och icke fått något svar», yttrades af mig »i fråga om folkundervisningskommitténs verksamhet». Detta påstående är, lindrigt sagdt, vilseledande. Jag har aldrig yttrat mig så om folkundervisningskommitténs verksamhet, men väl har jag yttrat mig så om folkundervisningskommitténs verksamhet *i fråga om lärarebristens afhjälpande*. Jag har sålunda fällt detta yttrande med hänsyn till den då (den 1 dennes på aftonen) i kammaren föreliggande frågan. Detta framgår med all önskvärd tydlighet af hvad jag i mitt anförande sagt närmast före den meranämnda meningen, nämligen detta: »Nu hoppades man emellertid efter detta, att när den dåvarande ecklesiastikministern afgick ur regeringen och på sommaren ingick som ordförande i seminariekommittén, han skulle låta sig angeläget vara att i handling visa, att han ville göra någonting för att få bort detta missförhållande, som nu har talats om här. Men det dröjde och det har dröjt ända tills nu. »Man har icke vetat någonting och icke fått något svar.» Jag hemställer nu, om

Angående
justering af
ett protokoll.
(Forts.)

någon här kan påstå, att det missförhållande, som talades om i kammaren den 1 dennes på aftonen, icke var just lärarebristen, som borde afhjälpas. Jag hemställer tillika, om någon här i kammaren kan med fog hänföra den sista meningen i mitt nyss upplästa yttrande till något annat än just seminariekommitténs verksamhet i fråga om lärarebristens afhjälpande. Är man emellertid icke nöjd med det bevis för mitt påstående, som jag nu framlagt, så ber jag få hänvisa till mitt andra yttrande lördagen den 1 dennes på aftonen. Då herr Berg vid det tillfället, alldeles som i sitt fredagsanförande den 7 dennes, fullständigt oriktigt tolkade dessa mina ord: »man har icke vetat någonting och icke fått något svar» såsom gällande seminariekommitténs verksamhet i hela dess utsträckning, så yttrade jag följande: »Den ärade talaren på Stockholmsbanken tillkännagaf nyss, att jag skulle med mitt yttrande ha uttalat, att jag icke hade vetat om alla de uppdrag, som efter det första uppdragets meddelande så småningom blifvit lagda på seminariekommittén. Något sådant har jag aldrig sagt; det är en fullkomlig missuppfattning af mitt yttrande. Jag har sagt, att jag icke kände anledningen, hvarför herr Sjös interpellation 1906 icke blef af dåvarande statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet besvarad. Jag känner väl till de olika uppdrag, som seminariekommittén fått. Därför har jag alls icke gjort någon anmärkning mot seminariekommitténs arbete i stort sedt, utan endast riktadt min anmärkning därpå, att icke kommittén, när det dock gäller en så viktig fråga som lärarebristen, har utbrutit denna fråga och sökt framkomma med ett förslag, som skulle råda bot på lärarebristen. Detta är hvad jag yttrat.»

Af hvad jag nu anført synes det mig med all önskvärd tydlighet framgå, att de af mig uttalade orden: »man har icke vetat någonting och icke fått något svar» afse seminariekommitténs verksamhet, dock icke i hela dess utsträckning, utan endast för såvidt det rör frågan om lärarebristens afhjälpande eller »rörande den» (måndagen den 1 dennes i kammaren) »föreliggande frågan». Häraf framgår också, att det af mig gjorda tillägget *icke i ringaste mån förändrar* innehållet i mina anföranden. Herr Bergs rätt har genom detsamma alldeles icke blifvit kränkt, och han har genom detsamma alldeles icke blifvit ställd i falsk belysning.

Däremot har jag genom herr Bergs anmärkning mot mig för obehörig justering af det stenografiska referatet blifvit kränkt och mitt åtgörande blifvit framställt i en falsk belysning. Jag har därför, herr vice talman, velat använda detta tillfälle för att dels framlägga frågan inför kammaren i dess rätta belysning och dels uppå fullgoda grunder på det bestämdaste tillbakavisa herr Bergs angrepp såsom fullständigt obefogadt.

Herr Berg i Stockholm: Herr talman! Jag har ingen anledning att nu inlåta mig på något vidlyftigare bemötande af den föregående ärade talarens yttrande. Jag vill endast erinra därom, att han verkligen under debatten fällde de ord, som på mitt yrkande blifvit återinsatta i protokollet, och han har i dag, jag tror två gånger, erkänt att han fällde just de orden och *icke* dem, som han *i stället* ville

Angående
justering af
ett protokoll.
(Forts.)

sätta in i protokollet. Nu har han sökt tolka sina första ord så, att min anmärkning skulle bli oberättigad. Han har sagt, att han icke uttalat sig om folkundervisningskommitténs verksamhet i det hela »utan inskränkning», »i hela dess utsträckning», såsom han yttrade. Jag har heller icke sagt detta, utan jag har endast sagt, att han yttrat sig om kommitténs verksamhet med de ord, som här finnas: »man har icke vetat någonting och icke fått något svar».

Han anförde vidare, att det hans ord syftade på var, att man icke vetat någonting om hvad kommittén företagit sig ifråga om lärarebristens afhjälpande. Ja, om herr Engström begränsat sitt allmänna uttalande till att gälla just detta, skulle han vid samma tillfälle, då debatten ägde rum, fått svar på det yttrandet. Men nu fällde han ett allmänt yttrande. Hade han preciserat sitt uttalande så, att man icke vetat någonting om hvad kommittén och dess ordförande gjort för en utredning ifråga om lärarebristen, skulle jag genast gifvit de hänvisningar, som han behöfde, nämligen först och främst en hänvisning till den *debatt*, som här i kammaren ägde rum med anledning af herr Sjös interpellation eller rättare den anmärkning, som framställdes rörande interpellationen vid behandlingen af herr Risbergs motion, jag tror vid 1908 års riksdag, då *frågan om lärarebristen här af mig utförligt utvecklades*. Jag anser, att herr Engström, när han framställde sin anmärkning mot kommittén och dess ordförande, borde varit *moraliskt skyldig* att läsa den *debatt*, som då ägde rum i kammaren. Detta är det första jag skulle sagt. För det andra skulle jag hänvisat till de *berättelser*, som jag i egenskap af kommitténs ordförande hvarje år afgifvit till chefen för ecklesiastikdepartementet. *Däraf kunde han också fått besked om att frågan om lärarebristen varit uppe till utredning af folkundervisningskommittén*. Men just den omständigheten, att herr Engström *icke* preciserade sitt yttrande till att gälla kommitténs befattning med just denna fråga gjorde, att jag icke gaf honom dessa hänvisningar genast, utan bemötte hans yttrande i den allmänna och obegränsade form, som det då hade och nu har, sådant det på mitt yrkande blifvit intaget i protokollet, och jag finner det alldeles riktigt; att herr Engström får stå precis för de ord han verkligen yttrade.

Han har sagt, att ändringen skedde »af rent formella skäl». Men då har ju icke någon skada skett; jag kan nämligen icke finna något formellt fel alls i herr Engströms yttrande sådant det ursprungligen var och såsom det af stenograferna uppfattats.

Herr Engström: Herr talman! Såsom en gensaga mot herr Berg, då han säger, att han icke talat om seminariekommitténs verksamhet utan inskränkning, her jag få säga, att om det var meningen att med kommitténs verksamhet skulle förstås dess verksamhet, för såvidt den gällde lärarebristens afhjälpande, så har ju med de insatta orden: »i den föreliggande frågan» icke någon förändring vidtagits i anförandet, och då kan väl icke någon anmärkning göras mot, att dessa ord lagts till.

Vidare framhöll herr Berg, att om jag begränsat mitt allmänna yttrande »man har icke vetat någonting och icke fått något svar»

såsom gällande just frågan om seminariekommitténs verksamhet för lärarebristens afhjälpande, då hade jag fått svar af herr Berg. Nu har jag visst icke fällt detta yttrande allmänt om kommitténs verksamhet utan om en begränsad del af denna verksamhet, nämligen såvidt den rörde frågan om lärarebristens afhjälpande. Jag har visat, att jag i mitt anförande närmast före nyss citerade ord just pekat på den frågan. Orden måste hänföras just till denna omständighet. Det går icke an att lösrycka meningen, ty då säger den rakt ingenting, utan den måste ses i sitt sammanhang. Och i så fall framgår tydligt af protokollet, att frågan gällde just lärarebristens afhjälpande. Jag kan då icke förstå, att jag genom att tillägga orden »i den föreliggande frågan» vidtagit någon innehållsförändring i mitt anförande. Det står kvar precis samma innehåll.

Herr talman, jag har ingenting vidare att tillägga, utan ber blott att ytterligare få hänvisa till hvad jag redan sagt. Jag anser mig fullt klart och tydligt ha ådagalagt, att jag icke vidtagit någon ändring i mitt yttrande, hvilken i minsta mån kunnat förändra innehållet i hvad jag sade i mitt anförande lördagen den 1 dennes.

Herr Berg i Stockholm: Herr talman! Jag vill endast anmärka, ehuru det borde vara öfverflödigt, att när jag replikerade herr Engström vid det ifrågavarande tillfället, höll jag mig naturligtvis till hvad han faktiskt yttrade och icke till hvad han nu genom en vidlyftig exeges lagt in däri och som jag efteråt möjligen kan spekulera mig till, att han skulle mena. Jag höll mig som sagdt till hvad han verkligen yttrade och till de ganska starka uttryck han använde, nämligen att man icke vetat någonting och icke fått något svar.

Mitt svaromål stod i fullständig öfverensstämmelse och motsvarade alldeles detta hans yttrande, men det kom icke att motsvara hans yttrande i den form, som han efter dubbel justering gaf detsamma.

Vidare anfördes ej. Protokollet godkändes.

Slutligen upplästes och godkändes protokollet för den 10 april.

§ 2.

Upplästes följande till kammaren inkomna sjukbetyg:

Att riksdagsmannen herr J. M. Johansson i Mellbyn till följd af sjukdom, magsår (ulcus ventriculi), är oförmögen att för närvarande och inom en månads tid deltaga i Riksdagens göromål, varder härmed på heder och samvete intygadt.

Ed den 9 april 1911.

A. E. Petersson,

extra provinsialläkare i Eds distrikt.

§ 3.

Herr statsrådet grefve Hamilton aflämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

angående understöd till aktiebolaget svenska ostasiatiska kompaniet för fortsatt uppehållande af regelbunden ångbåtsförbindelse mellan Sverige och Ostasien;

med förslag till förordning angående anstånd i vissa fall med erläggande af stämpelafgift för arfallen egendom;

med förslag till förordning om vissa ändringar i 8 och 50 §§ af förordningen den 18 september 1908 angående stämpelafgiften;

angående upplåtande af vissa områden från förra öfverstebostället Tomarp nr 1 i Kristianstads län;

angående upplåtande af vissa områden från förra öfverstlöjtnantsbostället Kungs Norrby kungsgård i Östergötlands län;

med förslag till förordning om ändrad lydelse af 46 § i förordningen angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket den 26 januari 1894;

angående antagande af ett utaf lokomotivföraren A. A. Wahlberg i Luleå erbjudet ackord;

angående beredande af ålderstillägg åt revisorn hos domänstyrelsen Erik Gustaf Fablerantz och jägmästaren Gunnar Viktor Schotte;

angående kapitalökning för jordförmedlingsfonden;

angående kapitalökning för odlingslånefonden;

angående kapitalökning för fonden för fiskerinäringens befrämjande;

angående kapitalökning för norrländska nyodlingsfonden;

angående kapitalökning för egnahemslånefonden; samt

angående driftkostnader under år 1912 för egnahemslånefonden.

Dessa propositioner blefvo på begäran bordlagda.

§ 4.

Härpå föredrogos hvar för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord hvilande propositioner; och hänvisades därvid till bevillningsutskottet propositionen med förslag till förordning angående införsel, tillverkning och försäljning af sackarin m. m.

Till bankoutsittet öfverlämnades propositionerna:

med förslag till lag om ändrad lydelse af 5 § i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänsteinnehafvares rätt till pension; och angående förändrad lydelse af 16 § i lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897.

Vidare remitterades till statsutskottet propositionerna:

angående användande af öfverskott i den s. k. Djurgårdskassan till byggnads- och reparationsarbeten vid Ulriksdals slott samt för anordnande af värmeledning i vissa rum å Drottningholms slott;

angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter Ulrika Dorotea Tillman och Hedvig Sofia Tillman;

angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter skräddaren Hjalmar Ernst (Olsson) Nordin från Tunamalm i Bälinge socken;

angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter kaptenen i Jämtlands fältjägerregementes reserv Olof Lundin;
angående anslag för höjande af musiklifvet i Sverige; och
angående anslag för ordnande och bearbetande af vissa utaf friherre Erland Nordenskiöld hopbragta etnografiska samlingar.

Härefter blef Kungl. Maj:ts proposition angående ny stat för folkskolläraernas pensionsinrättning m. m. hänvisad till bankoutskottet.

Slutligen öfverlämnades till jordbruksutskottet propositionerna:
angående disposition af förra majorsbostället Hammar nr 1 i Värmlands län;

angående pension åt skrifbiträdena hos domänstyrelsen Ebba Maria Virginia Sundberg och Hedvig Mathilda Sundberg;

angående anslag till anordnande af utbildningskurser för kontroll-assistenter; samt

angående Sveriges deltagande i en skandinavisk fiskeriutställning och en internationell motorutställning i Köpenhamn år 1912.

§ 5.

Föredrogos, men blefvo ånyo lagda på bordet bevillningsutskottets betänkanden nr 19 och 21 samt bankoutskottets utlåtande nr 27.

§ 6.

Efter härpå skedd föredragning af bankoutskottets memorial, nr 28, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslag under riksstatens tionde hufvudtitel, blefvo de i detta memorial föreslagna voteringspropositionerna af kammaren godkända.

§ 7.

Lagutskottets utlåtande nr 32 och memorial nr 33, som nu föredrogos, bordlades åter.

§ 8.

Herr *Starbäck* aflämnade en motion i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till utgiftsstat för postsparbanken m. m.

Nämnda motion, som erhöll ordningsnumret 352, bordlades på begäran.

§ 9.

Till bordläggning anmäldes lagutskottets utlåtanden:

nr 34, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:ts angående förbud mot nattarbete af män inom vissa arbetsområden;

nr 35, i anledning af väckt motion om typografyrkets undan-

tagande från giltighetsområdet för lagen angående förbud mot kvinnors användande till arbete nattetid i vissa industriella företag; och nr 36, i anledning af väckt motion om förbud mot handel med tobaksvaror å restauranger och kaféer under sådan tid, då tobaksbod skall hållas stängd enligt lagen angående förbud mot handelsidkande å söckendag utöfver viss tid.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes härafter kl. 3,44 e. m.

In fidem

Per Cronvall.

Torsdagen den 20 april.

Kl. 12 på dagen.

§ 1.

Herr statsrådet *Nylander* aflämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

angående anvisande af särskildt rekryteringsbidrag för fyllande af 1912 års stater;

angående reglering af löneförhållandena vid väg- och vattenbyggnadsstyrelsen m. m.; samt

angående beredande af pension åt öfverläkaren vid Härnösands hospital *Per Gustaf Wingqvists* änka och omyndiga dotter *Elin Sofia*.

Nämnda propositioner bordlades på begäran.

§ 2.

Gemensamma omröstningar.

Sedan Riksdagens båda kamrar förehaft och godkänt de uti statsutskottets memorial nr 38 och 39, bevillningsutskottets memorial nr 20 samt bankoutskottets memorial nr 28 föreslagna voteringspropositioner rörande åtskilliga frågor, i hvilka kamrarna fattat stridiga beslut, samt bestämdt blifvit, att vederbörliga omröstningar öfver de olika besluten skulle denna dag äga rum, så anställdes nu omröstningar enligt nedan intagna voteringspropositioner i följande ordning, nämligen:

Första omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial nr 38, punkt 2.)

Gemensamma omröstningar.
(Forts.)

»Den, som, i likhet med Första kammaren, vill, att aflöningsstaten för förste provinsialläkare och provinsialläkare må beträffande förste provinsialläkare erhålla följande lydelse:

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Orts-tillägg.	Summa.	
	kr.	kr.	kr.	kr.	
1 förste provinsialläkare ...	5,000	2,100	600	7,700	} Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.
1 » » ...	5,000	2,100	300	7,400	
1 » » ...	5,000	2,100	300	7,400	
1 » » ...	5,000	2,100	—	7,100	
12 » » ...	60,000	25,200	—	85,200	
1 » » ...	—	1,500	—	1,500	
7 » » ...	—	10,500	—	10,500	
Kronor	80,000	45,600	1,200	126,800	

röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen i likhet med Andra kammaren beslutat, att omförmälda aflöningsstat skall i nedannämnda del erhålla följande lydelse:

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Orts-tillägg.	Summa.	Anmärkning.
	kr.	kr.	kr.	kr.	
1 förste provinsialläkare ...	4,000	2,000	600	6,600	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 » » ...	4,000	2,000	300	6,300	
1 » » ...	4,000	2,000	300	6,300	
1 » » ...	4,000	2,000	—	6,000	
12 » » ...	48,000	24,000	—	72,000	
1 » » ...	—	1,500	—	1,500	
7 » » ...	—	10,500	—	10,500	
Kronor	64,000	44,000	1,200	109,200	

Gemensamma omröstningar.
(Forts.)

Sedan voteringsseglarne blifvit aflämnade samt en sedel aflagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första kammaren ingätt, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnes öppnande och uppräknings, och befanns att omröstningen utfallit med 51 Ja och 170 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med ..... 113 Ja och 32 Nej, hvadan, då därtill lades Andra kammarens röster eller ..... 51 Ja och 170 Nej, sammanräkningen visade ..... 164 Ja och 202 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Andra omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial nr 38, punkt 3.)

»Den som, i likhet med Första kammaren, vill, att aflöningsstaten för förste provinsialläkare och provinsialläkare skall, i hvad den afser provinsialläkare, hafva följande lydelse:

1 provinsialläkare.....	3,000	1,000	1,000	5,000	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 »	3,000	1,000	500	4,500	
11 »	33,000	11,000	5,500	49,500	
1 »	3,000	1,000	—	4,000	
172 »	516,000	172,000	—	688,000	
Kronor	558,000	186,000	7,000	751,000	

röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen i likhet med Andra kammaren beslutat att för inrättande af ett provinsialläkardistrikt inom Norrbottens län, utöfver af Kungl. Maj:t föreslagna tretton distrikt, öka aflöningsstaten för provinsialläkare med 4,000 kronor till 755,000 kronor.»

Sedan voteringsseglarne blifvit aflämnade samt en sedel aflagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första kammaren ingätt,

att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnes öppnande och uppräkn-
ning, och befanns att omröstningen utfallit med 89 Ja och 132 Nej.

*Gemen-
samma om-
röstningar.*
(Forts.)

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med ..... 79 Ja och 64 Nej, hvadan, då därtill lades Andra kammarens röster
eller ..... 89 Ja och 132 Nej,
sammanräkningen visade ..... 168 Ja och 196 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Tredje omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial nr 38, punkt 4.)

»Den som, i likhet med Första kammaren, vill, att Riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, till bidrag för anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar, må på extra stat för år 1912 anvisa ett belopp af 1,500,000 kronor, röstar

Ja;
Den, det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra kammaren, beslutat att till bidrag för anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar på extra stat för år 1912 anvisa ett belopp af 1,750,000 kronor.»

Sedan voteringsseglarne blifvit aflämnade samt en sedel aflagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första kammaren ingått, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnes öppnande och uppräkn-
ning, och befanns att omröstningen utfallit med 58 Ja och 161 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med ..... 97 Ja och 48 Nej, hvadan, då därtill lades Andra kammarens röster
eller..... 58 Ja och 161 Nej,
sammanräkningen visade ..... 155 Ja och 209 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Fjärde omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial nr 39.)

»Den, som i likhet med Första kammaren, vill, att herr J. Rehns motion, nr 197, om anslag till inrättande af telefonförbindelse mellan fastlandet och Holmön icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra kammaren, beslutat att, i anledning af herr Rehns motion, för år 1912 anvisa ett anslag af 14,000 kronor för anordnande af telefonförbindelse från lämplig punkt å fastlandet till Holmön inom Västerbottens län, dock att anläggningen i fråga icke må utföras, förrän från ortinnevänarna lämnats vederbörlig förbindelse att erlægga afgifter för minst fem telefonabonnemang, att bekosta för linjen erforderligt antal stolpar från den punkt, där telefonkabeln når Holmöns strand till den blifvande stationen, äfvensom att bestrida kostnaderna för såväl lokal för telefonstationen som aflöning till dess föreståndare.»

Sedan voteringsseglarna blifvit aflämnade samt en sedel aflagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första kammaren ingätt, att voteringsseglarna för den omröstning, hvarom här vore fråga jämväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnes öppnande och uppräknig, och befanns att omröstningen utfallit med 109 Ja och 111 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med ..... 91 Ja och 53 Nej, hvadan, då därtill lades Andra kammarens röster
eller ..... 109 Ja och 111 Nej,
sammanräkningen visade ..... 200 Ja och 164 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

Femte omröstningen:

(enligt bevillningsutskottets memorial nr 20.)

»Den som, i likhet med Första kammaren, vill, att förevarande motion om ändring i 4 § af förordningen den 23 oktober 1908 an-

gående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, icke skall till någon Riksdagens åtgärd föranleda, röstar

Gemensamma omröstningar.
(Forts.)

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra kammaren, beslutit, att 4 § 1 och 10 mom. i förordningen den 23 oktober 1908, angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, skola från dag, som Kungl. Maj:t bestämmer, erhålla följande ändrade lydelse, nämligen:

1 mom. Utlänning, som här i riket gifver offentlig föreställning eller tillställning af hvad slag det vara må, vare sig mot inträdesavgift eller mot afgift, som eljest på ett eller annat sätt fordras, uppbares eller mottages, skall, där ej sådant fall är för handen, som afses i 3 mom., härför utgöra särskild bevillningsavgift med fem procent af bruttoinkomsten.

Denna bevillningsavgift skall utgå:

a) vid konsert, opera- eller annan musikalisk, dramatisk eller litterär föreställning, cirkus- eller varietéföreställning, så ock vid annan med någon af de nu nämnda jämförlig föreställning äfvensom vid bal, maskerad eller annan dylik tillställning,

1) då bruttoinkomsten kan antagas komma att öfverstiga femhundra kronor, efter den verkliga bruttoinkomsten, dock alltid med minst tio kronor, samt

2) då bruttoinkomsten kan antagas icke komma att öfverstiga femhundra kronor, efter beräknad bruttoinkomst, med lägst tio och högst tjugufem kronor;

b) för anställande eller anordnande af karusell- eller annan konst- åkning, målskjutning, ringkastning eller kraftprof samt för förevisande af människor, djur, naturalier eller andra föremål eller af panorama, biografbilder, vaxkabinett, optiska eller mekaniska konststycken eller vid annan med de nu nämnda jämförlig tillställning, som icke är att hänföra under a), efter beräknad bruttoinkomst, med lägst fem och högst femtio kronor för hvarje dag, sådan föreställning eller förevisning äger rum.

10 mom. Frihet från erläggande af bevillningsavgift enligt denna § åtnjutes:

a) för amatöridrottsmän vid deltagande i idrottstävlingar; samt

b) då Kungl. Maj:t, till följd af särskilda omständigheter, för visst fall medgifvit befrielse från bevillningsavgift.»

Sedan voteringsseglarne blifvit aflämnade samt en sedel aflagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första kammaren ingått, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnes öppnande och uppräkn- ing, och befanns att omröstningen utfallit med 93 Ja och 125 Nej.

Gemensamma omröstningar.
(Forts.)

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankomsten och nu uppläst protokoll, blifvit af Första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med ..... 118 Ja och 27 Nej, hvadan, då därtill lades Andra kammarens röster eller ..... 93 Ja och 125 Nej, sammanräkningen visade ..... 211 Ja och 152 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

Sjätte omröstningen:

(enligt bankoutskottets memorial nr 28, punkt 1.)

»Den som, i likhet med Första kammaren, vill, att ifrågavarande motion II: 9 icke må af Riksdagen bifallas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra kammaren, med afslag å utskottets hemställda bifallit den i ämnet väckta motionen.»

Sedan voteringsedlarna blifvit aflämnade samt en sedel aflagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första kammaren ingått, att voteringsedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga jämväl därstädes afgifvits, företogs öppnande och uppräknig, och befanns att omröstningen utfallit med 79 Ja och 138 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankomsten och nu uppläst protokoll, blifvit af Första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med ..... 68 Ja och 76 Nej, hvadan då därtill lades Andra kammarens röster

eller ..... 79 Ja och 138 Nej, sammanräkningen visade ..... 147 Ja och 214 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Sjunde omröstningen:

(enligt bankoutskottets memorial nr 28, punkt 2.)

»Den som, i likhet med Första kammaren, vill, att Riksdagen må medgifva, att generalkonsul Richard Bagges änka fru Lily Bagge,

född Schwartz, må från och med år 1911, så länge hon i sitt nuvarande änkestånd förblifver, å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af åttahundra kronor, röstar

Gemensamma omröstningar.
(Forts.)

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen i likhet med Andra kammaren, afslagit såväl utskottets hemställan som Kungl. Maj:ts framställning i ämnet.»

Sedan voteringssedlarne blifvit aflämnade samt en sedel aflagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första kammaren ingätt, att voteringsmedlemmarna för den omröstning, hvarom här vore fråga jämväl därstädes afgifvits, företogs medlemmarnes öppnande och uppräknings, och befanns att omröstningen utfallit med 47 Ja och 171 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med ..... 103 Ja och 39 Nej, hvadan då därtill lades Andra kammarens röster

eller	47 Ja och 171 Nej,
sammanräkningen visade	150 Ja och 210 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Åttonde omröstningen:

(enligt bankoutskottets memorial nr 28, punkt 3.)

»Den som, i likhet med Första kammaren, vill med afslag å utskottets hemställan bifalla den i ämnet väckta motionen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra kammaren, afslagit utskottets hemställan och bifallit ett under öfverläggningen framställt yrkande, att Riksdagen måtte medgifva, att åt förre soldaten Anders Johan Lund må från och med innevarande år å allmänna indragningsstaten under hans återstående lifstid utgå en årlig

Gemensamma omröstningar.
(Forts.)

pension till så stort belopp, att densamma jämte Lund tillkommande gratial från Vadstena krigsmanshuskassa uppgår till 300 kronor.»

Sedan voteringsmedlarna blifvit aflämnade samt en sedel aflagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första kammaren ingått, att voteringsmedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnes öppnande och uppräkn- ning, och befanns att omröstningen utfallit med 60 Ja och 158 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med ..... 53 Ja och 87 Nej, hvadan då därtill lades Andra kammarens
röster eller ..... 60 Ja och 158 Nej,
sammanräkningen visade ..... 113 Ja och 245 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Nionde omröstningen:

(enligt bankoutskottets memorial nr 28 punkt 4.)

»Den, som i likhet med Första kammaren, vill, att förevarande motion, II: 109, icke må vinna Riksdagens bifall, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra kammaren, med afslag å utskottets hemställda bifallit den i ämnet väckta motionen.»

Sedan voteringsmedlarna blifvit aflämnade samt en sedel aflagd och förseglad äfvensom underrättelse från Första kammaren ingått, att voteringsmedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jämväl därstädes afgifvits, företogs sedlarnes öppnande och uppräkn- ning, och befanns att omröstningen utfallit med 87 Ja och 129 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första kam- maren samtidigt anställd, hade utfallit med ..... 96 Ja och 42 Nej, hvadan, då därtill lades Andra kammarens röster
eller ..... 87 Ja och 129 Nej,
sammanräkningen visade ..... 183 Ja och 171 Nej,

och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

§ 3.

Föredrogos hvar för sig Kungl. Majts å kammarens bord hvilande propositioner; och hänvisades därvid till statsutskottet propositionen angående understöd till aktiebolaget svenska ostasiatiska kompaniet för fortsatt uppehållande af regelbunden ångbåtsförbindelse mellan Sverige och Ostasien.

Till bevillningsutskottet öfverlämnades härefter propositionerna: med förslag till förordning angående anstånd i vissa fall med erläggande af stämpelafgift för arffallen egendom; och med förslag till förordning om vissa ändringar i 8 och 50 §§ af förordningen den 18 september 1908 angående stämpelafgiften.

Slutligen remitterades till jordbruksutskottet propositionerna: angående upplåtande af vissa områden från förra öfverstebostället Tomarp nr 1 i Kristianstads län; angående upplåtande af vissa områden från förra öfverstlöjtnantsbostället Kungs Norrby kungsgård i Östergötlands län; med förslag till förordning om ändrad lydelse af 46 § i förordningen angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket den 26 januari 1894; angående antagande af ett utaf lokomotivföraren A. A. Wahlberg i Luleå erbjudet ackord; angående beredande af ålderstillägg åt revisorn hos domänstyrelsen Erik Gustaf Fablerantz och jägmästaren Gunnar Victor Schotte; angående kapitalökning för jordförmedlingsfonden; angående kapitalökning för odlingslånefonden; angående kapitalökning för fonden för fiskerinäringens befrämjande; angående kapitalökning för norrländska nyodlingsfonden; angående kapitalökning för egnahemslånefonden; och angående drittkostnader under år 1912 för egnahemslånefonden.

§ 4.

Vidare föredrogs och hänvisades till statsutskottet herr *Starbäcks* på kammarens bord liggande motion nr 352.

§ 5.

Lagutskottets härupå föredragna utlåtanden nr 34—36 bordlades åter.

§ 6.

Till afgörande förelåg nu jordbruksutskottets utlåtande, nr 69, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Majt angående sådan ändring i gällande lagstiftning, att rätten till fiske göres oberoende af strandägarerätten.

*Angående
ändring ilag-
stiftningen
om rätt till
fiske.*

Angående
ändring i lag-
stiftningen
om rätt till
fiske.
(Forts.)

I en inom Andra kammaren väckt, till jordbruksutskottets förberedande behandling hänvisad motion, nr 212, hade herr *Rydén m. fl.* hemställt, att Riksdagen ville besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående förändring af nu gällande strand- och fiskerättslagstiftning i sådan utsträckning och riktning, att fiskarens kraf på obehindradt utöfvande af sin näring fullt tillgodosåges.

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Häremot hade herr *Linders* reserverat sig.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, lämnades ordet på begäran till

Herr *Rydén*, som anförde: Herr talman, mina herrar! Jag har icke varit förberedd på att det skulle bli arbetsplenium omedelbart efter voteringarna, och jag har därför icke med mig ett par viktiga aktstycken, som jag hade tänkt förelägga kammaren. Men fastän jag sålunda icke kan förete all den bevisning i målet, som jag skulle önskat, vill jag ändå försöka att framlägga några skäl för min motion.

Det är med synnerligen stor ledsnad som jag ser, att jordbruksutskottet med enhällighet, om jag undantager ett enda namn, har afstyrkt min motion. Då den motionen var före i fjor, i hufvudsakligen samma form väckt af herrar *Wallentin* och *Olausson*, hade jag för min del, när jag medverkade till det slut, hvartill Riksdagen då kom, nämligen att afslå motionen, icke klart för mig, af hur ofantligt genomgripande betydelse deras då väckta förslag var för vår fiskarebefolkning. Jag kom emellertid sedan under sommaren i fjor att bo invid ett fiskeläge och att där genom samtal med fiskarebefolkningen få en del upplysningar, som gjort, att jag fann mig alldeles öfvertygad om att Riksdagen här ej fått så mycket papper på bordet, som varit önskvärdt, och att det därför vore skäl, att denna fråga fördes fram på nytt, så att Riksdagen kunde få taga den under förnyad ompröfning. Sedan jag fått den uppfattningen, vände jag mig till en på detta område mycket sakkunnig person, hvilken hjälpt mig med utarbetandet af den motion, som här föreligger.

Jag vill då, för att skingra alla missuppfattningar, först och främst påpeka, att denna motion afser hafsfisket och icke insjöfisket. Det är hafsfiskarens förhållande till strandägarne, som denna motion försökt att taga sikte på.

För att herrarne skola finna, huru 1896 års fiskelag reglerat detta förhållande, skall jag be att för kammaren få uppläsa lydelsen af 2:a § i denna lag: »Saltsjöfisket inomskärs tillhör, där ej annorledes i denna lag stadgas, den, som äger stränder och holmar omkring fiskevattnet. Vid öppna hafsstranden samt utom skären omfattar, där ej annorledes är lagligen bestämdt, strandägarens enskilda fiskerätt allt det vatten, som finnes till och med etthundraåttio meter från det ställe inom stranden, där stadigt djup af två meter vidtager.» Sedan finns det emellertid en bestämmelse för västkusten, som talar

om att fångst af »sådan hafsfisk, som går till stränderna i stora stim (sill, skarpsill, makrill), å sådana ställen, där fiskande af ålder okänd radt följt fisken och fiskat vid annan strand», skall vara tillåten. Vidare innehåller denna lag sådana obestriddigt otydliga och sväfvande bestämmelser som »af ålder», »rörlig redskap», »öppna hafsstranden» och dylikt, hvilket föranledt en oändlig massa trassel för fiskarebefolkningen.

Angående
ändring i lag-
stiftningen
om rätt till
fiske.
(Forts.)

Då jag nu fått reda på att fiskarebefolkningen på många håll formligen trakasseras af strandägarna — jag skulle kunna anföra fall just ur den skånska fiskarebefolkningens upplevelser — så vill jag tillåta mig att i detta fall göra ett yrkande till denna befolknings förmån. För detta mitt yrkande har jag då först och främst det *formella* skälet, att lagen är så otydlig, att den lämnar spelrum för all sköns godtycke, såsom jag nyss talade om. Men jag har därutöver synnerligen starka *reella skäl*. Jag är på detta område icke sakkunnig; men jag skall, med stöd af mycket sakkunniga mäns utredningar, hvilka de varit så vänliga att ställa till mitt förfogande, be att här för kammaren få uppvisa, att vi, då det gäller hafsfisket, visst icke hafva vare sig någon så klart utkristalliserad rättsuppfattning eller så klara bestämmelser beträffande förhållandet mellan fiskarens rätt och strandägarnes rätt, som då det gäller insjöfisket.

Jag skall tillåta mig att ur en uppsats, som en på detta område sakkunnig man i samband med min motion i dagarna publicerat, lämna en liten historik öfver hur strandägarnes rätt och fiskarens rätt förhållit sig till hvarandra vid olika tider. Han skrifer:

»I de äldsta historiska urkunder, som i detta hänseende stå oss till buds, de gamla landskapslagarna och landslagarna från medeltiden, finna vi inga stöd för strandägarnas fiskerätt. Hafsfisket nämnes där icke särskildt, helt visst af den mycket enkla och mycket naturliga anledningen att ingen ens försökt att bestrida kronans rätt till hafvets rikedomar. Den numera aflidne fiskeriinspektören Rudolf Lundberg urgerade också med skärpa, att 'hafsfisket i detta ords egentliga bemärkelse hos oss lika litet som i något annat land varit beroende af strandäganderätten'. Under femtonde århundradet ange en del förordningar tydligt och klart, att den då för tiden i Europa härskande regalitetsgrundsatsen äfven hos oss gjort sig gällande i fråga om fiskerätten. *Fisket i hafvet tillhörde alltså äfven i de gamla svenska provinserna obestriddigen kronan*. Sannolikt har detta förhållande icke heller bestridts. Efter hand torde emellertid strandfisket i skärgårdarnas inre vikar efter analogi med insjöförhållandena ha tagits i anspråk af strandägarna. An mera ogrundade äro strandägarnas rättsanspråk i de fordom danska eller norska landskapen Skåne, Halland, Blekinge och Bohuslän. Doktor Nordquist har fäst uppmärksamheten på, att 'forstranden' — det är ju ett gammalt danskt uttryck — där tillhörde kronan och icke var föremål för enskild äganderätt. Detta kronofiske uppläts af konungarna såväl till de egna undersåtarna som till utlänningar, hvilka ju i äldre tider i betydande utsträckning exploaterade den rika silltillgången vid Bohusläns och Skånes stränder. På 1500-talet betalade utlänningar högre skatt för dessa fiskerättigheter än de egna landsmännen, medan ett

Angående
ändring i lag-
stiftningen
om rätt till
fiske.
(Forts.)

århundrade längre fram i tiden den svenska regeringen upplät fisket utan afgäld till 'den svenska kronans undersåtar', utan att därvid förbehålla något företräde för strandägarna. Och det var icke bara sillfisket, som därmed frigafs. Kronan hade under den danska tiden öfverlätit hummer- och ostronfisket åt holländarne. År 1698 öfverlämnades bägge dessa vid Bohuskusten betydande fisken af Karl XII uttryckligen till hvar mans begagnande.»

Denna historik fram till 1700-talet visar sålunda, att vi här icke hafva med någon urgammal rättsuppfattning att göra, hvilken skulle tillgodose strandägarnas rätt på fiskarens bekostnad; och ännu på 1700-talet var det, enligt de fiskebestämmelser som gällde ända till på 1760-talet, klart, att hafvet ansågs som en allmänning, ur hvilken enhvar svensk man hade rättighet att taga den fångst, som han kunde få. 1766 utfärdades emellertid en ny fiskeristadga, och denna bröt i någon mån med de gamla förhållandena, så till vida att strandägaren fick något utvidgade rättigheter. Men denna stadga stod sig icke längre än till år 1774, då den till viss del återigen upphäfdes genom det så kallade »Reglemente för Nordsjöfiskerierna samt salterierna i Göteborgs och Bohus län». Detta reglemente dekreterade bland annat — jag skall citera ordagrant — att »en hvar af rikets innebyggare är utan afseende å stånd eller villkor berättigad att i öppna hafvet och i de utom Öresund belägna skärgårdar idka fiske af hvad art som helst». Sålunda, 1766 års stadga upphäfdes delvis genom detta fiskerireglemente af år 1774, och sedermera stod sig denna rättsuppfattning, att hafvet var en allmänning för enhvar man att därur hämta sin bärning ännu så sent som till 1852, då högsta domstolen afgaf ett votum mot strandägarna till fiskarens förmån, när de bådas intresse vid ett tillfälle kolliderat med hvarandra. Så kom 1896 års lag, och det är beklagligt, att en lag, som i så många hänseenden visat sig bristfällig — det lär väl ingen här närvarande kunna bestrida, att 1896 års fiskelag är i alla afseenden synnerligen illa formulerad och illa afvägd — utvidgade strandägarnes rättigheter gentemot fiskarens dels genom att inskrifva dessa otydliga bestämmelser, som jag läste upp i början af mitt anförande, hvilka kunna tolkas nästan huru som helst, och dels äfven därigenom att den realiter utvidgade strandägarnes rätt gentemot fiskarebefolkningens.

Jag har emellertid, när jag väckt denna motion och på nytt underställt denna sak Riksdagens pröfning, icke så mycket fäst mig vid de här laghistorierna, som jag för min del icke så mycket förstår, men som sakkunniga ställt till mitt förfogande, utan jag har fäst mig vid de *faktiska sakförhållanden*, som göra, att det för denna fiskarebefolkning är en nödvändighet, att det göres ändringar, så att den får lagen skrifven fast och tydligt först och främst, och skrifven så att dess rätt icke blir tillbakaträngd för strandägarnas. Ty det få vi väl vara eniga om, fast fiskarena icke ha en enda representant här i kammaren, att då det gäller fisket och i all synnerhet hafs-fisket, så är det väl *fiskarena* och deras rätt, som i första hand skola tillgodoses. Det är väl icke bönderna eller strandägarna, som skola drifva yrkesfiske, och ännu mindre är det väl meningen, att, såsom i Bohuslän, lotsarna skola uttränga fiskarebefolkningen från dess rättig-

beter och behof; utan vi skola väl i detta fall tillvarataga fiskarens intresse och rätt, ty *de* skola lefva af fisket, och det är *de*, som skola i verklig mening drifva denna näring.

Nu är förhållandet det, att man, sedan 1896 års lag kom till, börjat mer och mer trakassera fiskarena, och man har på många håll — det finnes åtminstone en ledamot af Första kammaren, om hvilken detta gäller — belagt fiskarena med betungande arrendeavgifter, för att de skola få lof att utöfva sitt hafsfiske utanför deras stränder. Jag skall taga ett exempel, som jag personligen känner till, där faktiskt fiskarena blifvit förbjudna att fiska ute på en bank, som ligger inom området för denna strandrätt, som enligt 1896 års lag är föreskrifven. De äro absolut tvungna att fiska på den banken för att få den fisk, tobis, som de använda till bete och som de måste ha för sina refvar, då de skola fånga ål och flundra. Ja, det finnes strandägare vid den skånska kusten, hvilka, fastän de själfva icke taga upp en enda fisk ur hafvet, förbjudit fiskarena att inom området för deras strandrätt fånga det agn, som de behöfva för att kunna bedrifva sitt fiske och utan hvilket de icke kunna sätta ut sina refvar. Och hvilka träffas af dessa bestämmelser? Jo, det är de gamla fiskarena. De unga ha numera i allmänhet skaffat sig del i storbåtar, med hvilka de gå ut på storsjöfiske och göra sig oberoende af strandägarna. Men det finnes gamla fiskare, som icke ha del i dessa stora motorbåtar och som icke orka och icke våga sig på de strapatser, hvarmed storsjöfisket är förenadt. De äro hänvisade till att fiska ål och flundra invid stränderna. Dessa människor måste absolut ha agn. Bli de förbjudna att taga detta agn eller affordras de för stora arrendeavgifter härför, då bli de utestängda från sitt lifsuppehälle och hänvisade till fattigvården. Detta är mycket sorgliga förhållanden, och om herrarna vilja söka upp våra fiskelägen och tala med de äldre fiskarena där, så skola herrarna få höra, att visserligen på många ställen strandägarna äro vänliga mot fiskarena och låta dem opåtaladt taga agn, men att på en del ställen, där det finnes strandägare, som äro ogena, fiskarena äro ställda så godt som på bar backe. Då jag fått inblick i dessa förhållanden, har jag ansett, att man borde taga upp frågan i Riksdagen och få saken här påpekad.

Mot min motion har jordbruksutskottet anfört först och främst, att densamma går för långt. Men då kunde ju utskottsmajoriteten ha varit så vänlig att jämka litet på klämman. Utskottet var icke med om herrar Olaussons och Wallentins motion i fjol, och den var dock af mindre omfattning. Jag för min del skulle icke ha motsatt mig, om utskottet velat göra någon jämkning i motionens kläm, blott man på något sätt velat tillgodose fiskarens rätt. Det har utskottet icke velat göra, ehuru utskottet därtill haft laglig befogenhet.

Det andra skälet, som utskottet anför, är, att lagberedningens förslag till ny jordabalk är att vänta. Men man vet icke, huru snart det förslaget kan komma fram, ej heller huru det kommer att ställa sig till denna fiskarens rätt, ej heller om lagberedningen ens upp-tager frågan om hafsfisket i detta sammanhang. Skola vi vänta i det oändliga och under tiden ingenting göra för dessa äldre fiskare, som för sitt lifsuppehälle behöfva ha rättighet att fånga fisk inom

*Angående
ändring i lag-
stiftningen
om rätt till
fiske.*

(Forts.)

Angående
ändring i lag-
stiftningen
om rätt till
fiske.

(Forts.)

strandägarnes nuvarande marginaler, då man icke har någon säkerhet för att lagberedningens jordabalk till slut kommer att verkligen tillgodose deras intressen?

Jag vet visserligen, att min framställning icke kommer att leda till något praktiskt resultat i år, då ju Första kammaren, efter hvad jag antar — jag har icke fått bestämd underrättelse därom — redan har afslagit eller kommer att afslå motionen. Men jag vädjar till herrarna, om det icke skulle vara rätt och billigt, att vi gäfvde dessa fiskare en moralisk handräckning, innan strandägarna hunnit pålägga dem beskattning i form af arrendeafgifter, ty då bli faktiskt de, som äro hänvisade till strandfiske, afstängda från möjligheten att skaffa sig sin bärgning. Skulle det icke vara skäl, att Andra kammaren behjärtade deras sak? Jag skall alltså, herr talman, tillåta mig att yrka bifall till motionen, men jag vill på samma gång tillkännagifva, att om här ett yrkande skulle framkomma i närmaste anslutning till den kläm, hvori herrar Olaussons och Wallentins motion i fjol utmynnade, så skall jag för min del biträde det yrkandet, blott man vill gifva denna moraliska handräckning åt fiskarebefolkningen.

Jag skall be att såsom bevis för att jag här icke pratar i luften få tillägga, att hos Konungens befallningshafvande i Malmöhus län för närvarande ligger en petition, undertecknad af så godt som hvarenda fiskare vid skånska kusten, ända från dess sydligaste delar upp till nordvestra Skåne, och att hos Konungens befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län likaledes ligger en petition, underskrifven af nästan samtliga fiskare vid Bohusläns kust, båda dessa petitioner till understöd för krafven i min motion. Fiskerimyndigheterna i Malmöhus län tillstyrka denna petition och ha sålunda velat lämna handräckning åt fiskarebefolkningen. Vore det då förmätet att hoppas, att Andra kammaren, ehuru ingen fiskare här har plats, också behjärtade fiskarens önskemål och behof och gjorde ett uttalande till förmån för de samma?

Jag yrkar, som sagdt, bifall till min motion.

Med herr Rydén förenade sig herrar *Christiernson, Lindberg och Linders*.

Herr vice talmannen, som under herr Rydéns anförande öfvertagit ledningen af kammarens förhandlingar, gaf härefter ordet till

Herr Persson i Tällberg, som yttrade: Herr talman, mina herrar, Om motionärerna hade framställt förslag om revision af lagen om rätt till fiske den 27 juni 1896, så tror jag icke, att ett sådant förslag skulle ha stött på det ringaste motstånd. Jag ber att få fästa motionärernas och kammarens öfriga herrar ledamöters uppmärksamhet därpå, att det icke är ovilja mot fiskarena, som föranledt att motionen blifvit afstyrkt, utan utskottet har trott, att en revision af lagen om rätt till fiske bör ske i sammanhang med behandlingen af förslaget till ny jordabalk. Lagberedningen har ju också i sin motivering framhållit behovet af en revision af nämnda lag.

Men nu är det icke blott en revision af denna lag motionärerna begära, utan de vilja äfven gifva direktiv, huru denna revision skall ske, och en del af dessa direktiv, som motionärerna i sitt förslag

framhålla, har utskottet omöjligen kunnat gå med på. Motionärerna säga nämligen bland annat i motiveringen: »Som en tvingande nödvändighet framstår frågan om fiskerättens frigörande från strandäganderätten». Det är alltså fråga om att man helt och hållet skall kasta om, så att strandäganderätten icke skall betyda någonting, men fiskerätten allt. Jag undrar ändå, om denna kammare kan vara beredd att gå in på ett sådant förslag, och jag undrar, om ens motionärerna själfva, när de litet närmare tänkt sig in i denna sak, skulle vilja gå så långt, som deras förslag innebär. Det lär väl icke vara möjligt att säga annat, än att strandäganderätten likaväl som fiskerätten skall skyddas på något sätt, men utskottet har icke velat göra något bestämdt uttalande i hvilket förhållande dessa båda rättigheter böra stå till hvarandra. Jag är den förste att erkänna, att kanske i många fall strandägarna nu ha för stor rätt gentemot fiskarena och att de kunna uteslänga dem i alltför hög grad, men det fordras en mycket allsidig och allvarlig utredning för att kunna afväga de olika rättigheterna gentemot hvarandra. Ty man får dock icke förbjuda strandägarna att fiska. Jag undrar hvad motionärerna själfva mena med fiskare. Herr Rydén sade nyss, att det icke är bönderna, som skola utöfva fiske. Jag förstår icke, hvarför icke de skola få göra detta. Är det därför att de äga en del af stranden? Nej, min bäste herr Rydén, jag tror icke, att herr Rydén, med all sin klarsynthet i öfrigt, tänkt sig fullt in i de resultat, till hvilka ett bifall till motionen skulle leda. Det förefaller också, som om han själf nu vore villig att gå med på en liten prutning i hvad han yrkat.

Men jag undrar ändå, om det icke skulle vara klokast att uppskjuta denna fråga, tills vi få se den i hela sitt sammanhang. Det är visserligen mycket godt och väl, om man kunde, såsom det heter i motionens kläm, vidtaga sådan förändring af nu gällande strand- och fiskerättslagstiftning, att fiskarens kraf på obehindradt utöfvande af sin näring fullt tillgodoses, men om man sammanställer detta uttryck med hvad som uttalats i motiveringen till motionen, så finner man, att man icke skulle tillgodose andra näringars intressen, icke jordägarnes intressen, utan uteslutande fiskarens. För min del tror jag, att man, såsom jag förut nämnde, måste taga i allvarligt öfvervägande i hvilket förhållande dessa rättigheter böra stå till hvarandra. Det är det, som är det viktigaste i denna fråga.

Jag tror icke, att motionärerna, om icke deras motion, eventuellt i något modifierad form, vinner kammarens bifall, ändå ha rätt att säga, att icke denna kammare velat beakta fiskarens önskemål. Det är nog sant, att på många ställen fiskarebefolkningen lider rätt mycket intrång i sin besvärliga handtering, och jag är den förste att erkänna, att en revision af 1896 års lag är nödvändig, men jag tror icke, att det vore klokt, om man föreskrefve i hvilken riktning en sådan revision skulle gå, och därför finnes det, såvidt jag kan förstå, goda skäl för det slut, hvartill utskottet kommit.

Utskottet, liksom jag för min ringa del, ställer sig mycket välvilligt emot motionärernas framställning i öfrigt, om det också finnes vissa detaljer, som vi måste taga afstånd ifrån. Det är att önska och hoppas, att ett förslag till ändring af jordabalken så fort som möjligt blir föremål för Riksdagens pröfning och att man i sammanhang där-

*Angående
ändring i lag-
stiftningen
om rätt till
fiske.
(Forts.)*

Angående med får upptaga frågan om revision af gällande fiskelagsstiftning i
 ändring i lag hela dess omfattning.
 stiftningen
 om rätt till
 fiske.
 (Forts.)

Det är därför, herr talman, som jag icke kan finna annat, än att de bästa skälen förefinnas för ett bifall till utskottets hemställan, hvar till jag sålunda anhåller att få yrka bifall.

Sedan herr talmannen nu återtagit ledningen af förhandlingarna, anförde:

Herr Petré: Herr talman! Då jag icke hade trott, att det skulle bli arbetsplenium i dag, är jag egentligen icke beredd att nu uppträda i denna fråga, men en del yttranden, som fällts under debatten, ha emellertid gjort, att jag ändock kommit att begära ordet.

Det är tydligt för enhver, att den fråga, som förevarande debatt gäller, berör intressen af mycket stor vikt för betydande delar af vårt lands befolkning. Det finnes väl ingen i denna kammare, som icke gärna vill, såsom den siste ärade talaren yttrade, göra hvad som göras kan för att förbättra existensmöjligheterna för vår fiskarebefolkning. Å andra sidan står här emot fiskarens intresse ett annat intresse, nämligen strandägarnes anspråk å fiskerätt på de vattenområden, som tillhöra dem. De masspetitioner i denna fråga, som föreligga från fiskarebefolkningen inom Bohus län och Malmöhus län, tala ett tydligt språk därutinnan, att bakom motionärernas åskådning i denna fråga stå tusentals af våra idoga fiskare.

Är det således sant, att denna fråga är värd ett ingående öfvervägande, så är det å andra sidan lika visst, att frågan är af synnerligen svårlöst natur. De hithörande spörsmålen äro enligt mitt förmenande alltför komplicerade för att man skulle kunna lösa dem med så enkla grepp, som motionärerna här förutsätta. Motionen bygger nämligen i korthet på den satsen, att det är en tvingande nödvändighet, att fiskerätten helt frigöres från allt hvad strandäganderätt heter.

Jag har två väsentliga anmärkningar att göra emot den kläm, i hvilken motionen utmynnar. Den ena anmärkningen berör hvad motionären, herr Rydén, själf nyss yttrade, och riktar sig emot, att man icke af klämman får fram, huruvida motionen afser allenast saltsjöfisket eller jämväl afser hvad man kallar ström- och insjöfisket. Den, som läser enbart klämman, stannar säkerligen i en berättigad tvekan, huruvida motionen åsyftar det ena eller det andra. Läser man åter motiveringen, får man väl närmast det intrycket, att motionen, såsom herr Rydén nyss upplyste, har endast saltsjöfisket för ögonen, men det finnes äfven däri vissa uttalanden, som dock föranleda en viss tvekan, huru vidt motionen i denna del i själfva verket syftar. Det är då tydligt, att om en skrifvelse blefve aflåten med denna kläm och med den motivering, som innehålles i motionen, så hade man törhända sagt vida mera, än ens motionärerna velat säga.

Den andra anmärkningen, jag ville rikta emot motionens kläm, är den, som också framställdes af jordbruksutskottets vice ordförande, nämligen att motionen utgår från den ståndpunkten, att strandäganderätten skall helt och hållet vika för tillgodoseendet af fiskarens in-

tressen. I motionen begäres ju en utredning angående »förändring af nu gällande strand- och fiskerättslagstiftning i sådan utsträckning och riktning, att fiskarens kraf på obehindradt utöfvande af sin näring fullt tillgodoses». Det är således från motionärernas synpunkt sedt fullt klargjordt, att fiskerätten bör helt frigöras från strandäganderätten; och frågan gäller blott sättet för denna princip genomförande i lagstiftningen. Jag vill för min del säga, att jag härutinnan står på en annan ståndpunkt och principiellt ansluter mig till den uppfattning, som 1910 års motionärer i denna fråga uttalade. Nämnda motionärer, herrar Olausson och Wallentin m. fl., begärde då, med stöd af fiskarebefolkningens på västkusten uttalade uppfattning, en utredning, »i hvad mån nu gällande lag om rätt till fiske skulle för västkustens vidkommande kunna ändras dithän, att den bättre tillgodosåge fiskarebefolkningens intressen och därjämte finge större klarhet i ordalydelsen». D. v. s. de begärde en utredning i ett bestämt angifvet syfte att söka se till, huruvida och i hvad mån man genom ändrade och klarare bestämmelser kunde åtgöra något för att bättre tillgodose den fiskarebefolkningens intressen, som vi säkerligen alla i förligaste män vilja främja.

Hvad är då innebörden i de nuvarande motionärernas kraf på strandäganderättens uppgifvande i fråga om saltsjöfisket? Jag skall i denna del endast peka på en enda sak för att visa, huru det ställer sig i tillämpningen med de principer, som motionärerna härutinnan anse vara alldeles oomtvistliga. Om vi tänka exempelvis på våra skånska kustförhållanden, så veta de, hvilka närmare känna till desamma, att vi där ha fisken, som utöfvas med fast redskap invid vissa strandsträckor. Jag syftar närmast å våra ålfisken, som delvis visserligen äro skattlagda, men till större delen icke äro det. Nu är det alldeles gifvet, att det sedan långt tillbaka vid beräkning af köpeskillingar för egendomar med dylika strandsträckor tagits hänsyn till att en viss, ofta mycket värdefull fiskerätt följde med förvärfvet af ägendomen. Om man då stryker ett streck öfver denna strandägarnas fiskerätt och säger, att fiskarena framdeles skola ha rätt jämväl till det fiske med fasta redskap, som sålunda af ålder utöfvats vid stranden, så är det klart, att man därmed gör ett betydande intrång i bestående förhållanden, och att, om man icke inför reglerande bestämmelser om dylikt strandfiske, det tillika blir ett allas krig mot alla på de sträckor af stranden, där man vet, att fisken går till. Jag menar fördenskull, att det ligger i sakens natur, att hinder möter för att, såsom motionärerna vilja, taga bort hvarje form af strandäganderätt i fråga om saltsjöfisket. Däremot läte det lättare tänka sig, att man toge bort den form af fiskerätt för vederbörande strandägare, som blott afser fiske utanför strandområdet med rörliga redskap. Men så snart det gäller fiske med fasta redskap invid stranden, blir det efter min mening, därest inga reglerande bestämmelser tillkomma om hvem som skall hafva rätten till dylikt fiske, ett ohållbart förhållande.

Ett annat fiske, hvarom i detta sammanhang må erinras, är hummerfisket i Bohuslän. Det utöfvas, nu åtminstone på vissa platser, af vederbörande strandägare. Gör man detta fiske alldeles fritt för

*Angående
ändring i lag-
stiftningen
om rätt till
fiske.*

(Forts.)

*Angående
ändring i lag-
stiftningen
om rätt till
fiske.*

(Forts.)

enhvar, komme det väl antagligen i en mycket snar framtid att spolie-
reras, ty i sådant fall hade ju ingen tillräckligt intresse af att värna
om detsamma och hålla det i vård.

Jag har med det nu sagda velat påvisa att äfven om motionen
begränsas att gälla enbart saltsjöfisket, är den formulering, som
motionärerna gifvit åt motionens kläm sådan, att jag för min del icke
kan ansluta mig till densamma.

Jag anser det vara aldeles tydligt, att hvad man behöfver på
detta område är en sakkunnig utredning i själfva rättsfrågan, innan
man skrider till lagstiftningsåtgärder. Jag är emellertid gärna med
om, att för denna utredning uppställles det direktivet, att man skall
söka se till, såsom 1910 års motionärer begärde, i hvad mån man
kan bättre tillgodose fiskarebefolkningens intressen. Vid denna ut-
redning måste man söka noga utröna, huru den hittillsvarande rätts-
åskådningen varit och hvilka verkningar i skilda hänseenden en
ändring uti den riktning, det här gäller, skulle medföra, icke blott på
den ort, där herr Rydén legat under sistlidne sommar, utan öfverallt
på kuststräckan utmed Sveriges land. Man rör sig här på ett om-
råde med vidt skiftande förhållanden. Å ena sidan ha vi saltsjöfisket,
å andra sidan ström- och insjöfisket; å ena sidan fisket i Östersjön
med dess strömmingsfiske i de fyra nordligaste kustlänen, å andra
sidan nordsjöfisket med dess säregna förhållanden; å ena sidan fisket
inne i skärgårdarna, å andra sidan fisket vid öppna hafsstranden och
utom skären. Å ena sidan har man att räkna med de förhållanden,
som sedan gångna tider råda i de gamla svenska provinserna, å andra
sidan måste man taga hänsyn till de åskådningar å detta område,
som i fråga om Bohus län stamma från Norge och i fråga om Skåne,
Halland och Blekinge från Danmark. Och till sist, men icke minst
har man att fästa tillbörligt afseende vid de vidt skiftande sedvänjor,
som å skilda orter, ofta sedan hundratals år tillbaka, varit rådande
i fråga om fisket.

Nu sätter man i fråga att stryka ett streck öfver allt detta och
reglera det hela på ett enhetligt sätt, i det man förklarar, att fiske-
rätten skall göras helt och hållet oberoende af strandägarerätten.
Jag tror, att man får se sig något för, innan man går till ett be-
stämdt principuttalande i sådan riktning; och jag tror, att man bör
gå djupare in i dessa frågor, innan man begär, att Andra kammaren
skall binda sig för ett dylikt uttalande.

För min del är jag emellertid villig att erkänna, att det finnes
å detta lagstiftningsområde åtskilligt, som det bestämdt vore till gagn
att i närvarande stund få öfversedt och omarbetadt.

Den hufvudregel om strandägares enskilda fiskerätt, som stadgas
i 2 § af lagen om rätt till fiske och som herr Rydén nyss läste upp,
har tre väsentliga undantag. Det första är det, som gäller våra fyra
nordligaste kustlän och afser dessas strömmingsfiske. Det andra gäl-
ler länen på västkusten och rör fångandet af hafs fisk, som går till
stränderna i stora stim. Det tredje undantaget åter gäller det öfriga
fiske, som, grundande sig på sedvänjor å olika platser, af ålder skett
i strid med den angifna hufvudregeln. Det stadgande, som innehåller
sistnämnda bestämmelser och som närmast är det, hvilket synes vara

i behof af en ingående revision, har följande lydelse: »Där vid öppna hafsstranden och utom skären, samt i Göteborgs och Bohus samt Hallands län jämväl inomskärs, de fiskande af ålder oklandradt med rörlig redskap utöfvat fiske eller agntäkt vid annans strand annorledes än i denna lag är medgifvet, vare de vid sådan rätt bibehållna.»

*Angående
ändring i lag-
stiftningen
om rätt till
fiske.*

(Forts.)

Om man nu frågar sig, i hvilka hänseenden brister vidläda detta stadgande, så finner man ett svar därå, om man går till den framställning i ämnet, som gjorts af fiskarena i Göteborgs och Bohus län, och som för närvarande ligger för yttrande hos landtbruksstyrelsen. Jag hade häromdagen tillfälle att taga del af denna framställning, jämte de utlåtanden, som fiskeriintendenten i västra distriktet och vederbörande länsstyrelse afgifvit däröfver, och jag får säga, att man icke kunde värja sig för den uppfattningen, att det vore till gagn, om den hemställan om revidering af nu gällande bestämmelser i vissa hänseenden, som samfällt göres af dessa båda myndigheter, komme till stånd och komme snart till stånd. Det råder nämligen en ej ringa oklarhet beträffande åtskilliga bestämmelser, hvilket gör, att, såsom herr Rydén sade, det uppstår upprepade tvister mellan strandägare och fiskare. Särskildt frågan om hvad sådana uttryck som »rörliga» och »fasta» redskap rätteligen betyda, föranleder ofta rättsliga tvister. Om man går till den utländska lagstiftningen å området, exempelvis i Norge, torde det ju kunna hända, att man där funnit något sätt att klarare tydliggöra gränsen mellan dessa olika slag af redskap. Jag vill emellertid erinra, att, då 1896 års lag kom till stånd, man sökte göra hvad man kunde för att just få klarare bestämmelser på detta område, men att man då kom till det resultatet, att detta icke läte sig göra. — En annan svårighet erbjuder tolkningen af bestämmelsen om fiske, som »af ålder» oklandradt utöfvats vid annans strand. Som det påvisades i fjolårets motion, är det somliga, som tolka denna bestämmelse så, att då det sedan gammalt stått öppet för grannar att fiska vid en viss strandsträcka, skulle med den nuvarande formuleringen följa, att hvem som helst numera har rätt att där idka fiske. Ett annat fall är det, att, då man under gångna tider endast fiskat med viss sorts rörligt redskap på en strandsträcka, man nu gör gällande, att enligt den nuvarande formuleringen fisket där får bedrifvas med allt slags rörligt redskap. Det ligger för öfrigt i sakens natur, att tvister lätt uppstå angående frågan om befintligheten och omfattningen af en på sedvänja grundad fiskerätt, som inkräktar å den strandägaren eljest tillkommande rätten till fiske. Allt detta gör, att, såsom fiskeriintendenten påvisat, det blifvit ett visst osäkerhetstillstånd i fråga om fiskarebefolkningens rätt till fiske utmed stränderna, hvilket särskildt kommit starkt till synes i Bohus län och som gör, att de nuvarande förhållandena där lämna mycket öfrigt att önska. Enahanda lära förhållandena vara i Malmöhus län och vissa andra kustorter. Nu kan man, synes det mig, sätta i fråga, att, om vissa sedvänjor i fråga om fiskarebefolkningens rätt till fiske utmed stränderna kunna vid företagna undersökningar tydligt påvisas, exempelvis för hela län, det måhända vore, till förebyggande af rättsvister, klokt att söka lagfästa sådana sedvänjor.

*Angående
ändring i lag-
stiftningen
om rätt till
fiske.*

(Forts.)

Det har sagts i motionen — och jag tror, att det ligger en viss sanning däri — att strandägarna på sista tiden visat större benägenhet än förut att begagna sig af sin rätt gentmot fiskarena, i det att strandägarna nu börja mera allmänt att för strandfiske påfordra arrende af fiskarena. Anledningen härtill är antagligen den, att strandägarna, i den mån fisket tillvuxit och utvecklats, funnit, att det ligger mera värde i strandfisket, än man tidigare trott; och i samma mån blir naturligen intresset från deras sida för detta fiske också större. I viss del af Skåne är det exempelvis så, att man numera börjat använda bottengarn för fiske utmed stränderna, och därigenom har man tydligtvis utsikt att få mera fisk än förut. Detta förklarar, efter min tro, att strandägarna nu mera än tillföre søka utnyttja den fiskerätt, som anses medfölja strandäganderätten.

Jag skulle kanske icke haft anledning att inlåta mig på den motivering, som finnes inrymd i motionen, om jag icke ansett, att debatten icke bör afslutas, utan att det från något håll inlägges en liten gensaga emot den historiska framställning af rättsuppfattningen å detta område, som i motionen och nu här i dag lämnats. Jag gör emellertid icke detta i syfte att klandra. Jag vet mycket väl, att enskilda motionärer, som röra sig på detta område, icke hafva lätt att bilda sig ett eget omdöme om äldre tiders förhållanden. Jag hörde ju, att en auktoritet på förevarande område hade lämnat de uppgifter, hvarpå framställningen i motionen i denna del hvilar, och jag kan gifvetvis icke för egen del bedöma, huruvida nämnda auktoritet är sådan, att å hans uttalanden kan grundas ett Andra kammarens beslut i denna fråga. Men jag kan säga, att på detta område finnes en ganska vidlyftig litteratur om äldre stadganden och tidigare rådande rättsuppfattning alltifrån de gamla landskapslagarnas tid. Med ledning af detta material kan man med nägorlunda visshet se, hurudan rättsåskådningen härutinnan varit under skilda tidsperioder. Att strandägaren inpå 1700 talet icke skulle hafva ägt rätt till något strandfiske, torde ej vara riktigt. Jag skall såsom bevis härpå endast peka på en enda omständighet, som för öfrigt är åberopad af lagberedningen i dess förslag till jordabalk. Det framgår nämligen af de föreskrifter om skattläggning, som utfärdats under 1600- och 1700-talen, att man, hvad angår hemmanen vid kusten, äfven tagit hänsyn just till skärgårds- och hafsisket. De sålunda skattlagda hemmanen måste således, såsom lagberedningen påpekar, haft uteslutande rätt till fiske inom vissa områden. Enligt den allmänna åskådningen har det således vid berörda tid faktiskt funnits en med strandäganderätten förenad fiskerätt. Huru vidsträckt denna strandägarnas fiskerätt varit, och huru den ställt sig i förhållande till fiskarens rätt, därom är det återigen ej så lätt att bilda sig full klarhet, åtminstone vid ett ytligt bedömande af hithörande material. Villigt skall också medgifvas, att det härutinnan är en stor skillnad mellan förhållandena i de fordom danska och norska provinserna, å ena, samt de urgamla svenska provinserna å andra sidan.

Det fälldes från herr Rydens sida äfven några yttranden om förhållandena efter midten af 1700-talet, som jag tror böra föranleda till några upplysningar. Det står i motionen, att i den fiskestadga,

som gällde före 1766, var fiskarens rätt väl tillvaratagen. I och med 1766 års stadga skulle det ha blifvit sämre för fiskarena, men detta tillstånd skulle ej ha räckt längre än till 1774, då det utfärdades ett reglemente, som enligt herr Rydén's uppgift återinförde de förra förhållandena, hvilka därefter skulle hafva ägt giltighet, ända till 1896 års lag trädde kraft.

*Angående
ändring i lag-
stiftningen
om rätt till
fiske.
(Forts.)*

Nu är det så, att före 1766 fanns det icke någon allmän fiskeristadga i landet. Dessförinnan hade vi blott beträffande fisket speciella reglementen, ordningar och stadgar. Den fiskerätt för strandägare, som 1766 års stadga fastslog, innefattas i en paragraf, som lydde så här: »Som till tvisters undvikande och vederbörandes efter rättelse nödigt prövas, att något visst stadgas om rätta förståndet af jordäganderätten vid hafs fisket, så varder härigenom i nåder förordnad, att saltsjöfisket inomskärs bör för deras enskilda ägendom anses, som strand och holmar däromkring äga; men vid öppna hafsstranden eller där ingen skärgård är, såsom ock utom skären, får jord- och strandägaren ej sträcka sin enskilda rättighet till fiske och vatten vidare än dess landgrund räcker, som vid stranden ligger och därifrån utlöper. Dock där konungs- eller allmänningfiskeri af ålder inom skärs varit eller någon med urminnes häfd, skattläggning, dombref eller andra ostridiga skäl kan visa enskild rätt till fiske omkring klippor, blindskär eller å grund utomskärs och i hafvet, bör det ock hädanefter därvid förblifva, såsom ock med de fisken, hvilka lyda under städernas donerade jord.»

Nu är det så, att den fiskeristadga, som kom till år 1766, var antagen af rikens ständer vid 1765—1766 års riksdag. Det finnes sålunda grundad anledning tro, att i dess ordalag ligger uttalad den då rådande åskådningen. Det reglemente däremot, som tillkom 1774 och som ingalunda var någon allmän stadga för hela Sverige, utan gällde endast för nordsjöfiskerierna samt salterierna i Göteborgs och Bohus län, tillkom åter på administrativ väg utan ständernas hörande. Detta reglemente upphäfver, som sagdt, ingalunda 1766 års allmänna stadga; och de bestämmelser, det innehåller i förvarande hänseende, torde endast innebära, att hinder från det allmänna sida ej mötte för utförande af det i reglementet afsedda slag af fiske. Nu är det sant, att det finnes ett yttrande af högsta domstolen år 1852 i samband med tillkomsten af 1852 års allmänna fiskeristadga, hvilket synes gå i en motsatt riktning. Jag har verkligen gått tillbaka till handlingarna till denna 1852 års stadga för att se hvad detta yttrande kan innebära och därvid trott mig finna, att, om man läser det i dess sammanhang, man näppeligen torde kunna draga den slutsatsen af det samma, som motionärerna gjort.

Till sist vill jag ock säga, att 1896 års lag om rätt till fiske, som i motionen säges hafva oktrojerat en annan uppfattning än den ditills rådande, dock i verkligheten icke afsett att på något sätt vidga strandägarens rätt till fiske. Den har nämligen afsett, att den fiskerätt, som strandägarna ditills haft på grund af sedvänja och lag, skulle blifva bestående, men icke göras större, än den varit till förene.

Jag har gjort dessa små anmärkningar för att visa, att man bör

Angående
ändring i lag-
stiftningen
om rätt till
fiske.

(Forts.)

vara försiktig, då man vill ur äldre bestämmelser urgera fram en viss åskådning å nu förevarande område.

Efter denna lilla utvikning ber jag få säga, att när man läser jordbruksutskottets utlåtande 1910, kan man icke undgå att finna, att det i viss mån är välvilligare skrifvet gentemot de dåvarande motionärernas framställning än hvad samma utskotts utlåtande är i år. Utskottet skref nämligen i fjol i sin motivering följande: »Då det alltså torde kunna autagas, att Riksdagen snart får sig af Kungl. Maj:t förelagdt förslag till ny sådan lagstiftning, därvid Riksdagen lärer få tillfälle att pröfva, på hvad sätt västkustens fiskarebefolkning och dess näringsfång skall kunna tillgodoses, och då vidare, enligt hvad utskottet har sig bekant, fiskarebefolkningen andragit sin sak hos Kungl. Maj:t med begäran, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för att söka förbättra dess existensmöjligheter, får utskottet hemställa, att ifrågavarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.»

Nu vill jag vidare säga, att jag för min del anser frågan verkligen böra påkalla Riksdagens uppmärksamhet, därför att jag icke är viss om, att hvad som är skrifvet af lagberedningen om lämpligheten af en revision utaf gällande fiskerilagstiftning, ock åsyftar saltsjöfisket. Det är min tro, att det, som därom yttrats, närmast gäller ström- och insjöfisket. Detta torde bl. a. framgå däraf, att det anförts under den paragraf, som gäller fisket i våra fem största insjöar, Väneren, Vättern, Mälaren, Hjälmaran och Storsjön i Jämtland. Är denna min uppfattning riktig, synes det mig klokt, att Andra kammaren i dag gör ett uttalande i det hänseende, som motionärerna i fjol begärde. Har man nämligen den uppfattningen, att lagberedningens förslag till jordabalk i fråga om ägo gränser, lika litet som vattenlagförslaget, i och för sig torde komma att föranleda någon utredning i nu förevarande hänseende, bör man lämpligen stryka under de af vederbörande länsstyrelse och fiskeriintendens från Bohuslän framförda yrkanden om revision, men det synes mig, att man därvid bör gå ett steg längre och utsträcka undersökningen till att gälla *hela* saltsjöfisket. Jag tror alltså, att det vore klokt, om Andra kammaren i dag ville besluta en framställning i den form, som fjolårets motionärer föreslogo, med den ändring allenast, att i stället för »västkustens vidkommande» skrefves »saltsjöfiskets vidkommande». Öfvertygad, som jag är, att motionärerna rört vid en fråga, som är värd ett synnerligt beaktande, ber jag därför, herr talman, att på grund af hvad jag sagt få yrka, att Riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning om och i hvad mån nu gällande lag om rätt till fiske skulle för saltsjöfiskets vidkommande kunna ändras dithän, att den bättre tillgodosåge fiskarebefolkningens intressen och därjämte finge större klarhet i ordalydelsen.

Herr Rydén: Herr talman! Jag är mycket tacksam för det välvilliga anförande, som herr Petren ägnat motionen. Beträffande historiken har jag från början sagt, att jag icke varit kompetent att utarbete densamma. När jag emellertid i somras kom underfund med, att det var något i förra årets motion, som kanske icke blifvit

uppmärksammat i kammaren, och att denna nog hade ett visst fog för sig, vände jag mig till en yngre vetenskapsman, som ägnat salt-sjöfisket ett särskildt studium och gjort mycket på detta område, och jag vet, att han för utarbetande af historiken konfererat med framstående fiskeritjänstemän. Jag kan sålunda i detta fall nu lik-som i mitt första anförande säga, att jag visserligen icke är kompetent, men att jag vändt mig till kompetenta personer, som jag bedt om hjälp för historikens skull. Skulle den utredning, som herr Petré'n lämnat, vara riktigare än den mina sagesmän gifvit, så är det ju bra, att frågan blifvit belyst här i debatten från olika synpunkter.

Jag skall också be att i detta sammanhang få säga ett par ord gentemot herr Daniel Persson. Han är ju en mycket finurlig man, och han läste därför också min motion på ett alldeles särskildt sätt. Han läste på sid. 4 så här: »Som en tvingande nödvändighet framstår frågan om fiskerättens frigörande från strandäganderätten». Så satte han punkt och höll en lång betraktelse öfver hvad han läst. Men i motionen står ett »komma» efter de nyss upplästa orden, och det hela tager sig ut på följande sätt:

»Som en tvingande *nödvändighet* framstår frågan om fiskerättens frigörande från strandäganderätten, då man tar sikte på de nuvarande fiskeri- och befolkningsförhållandena vid exempelvis vår västra kust, ett sakläge, som för öfrigt erhållit en hjärt belysning genom de masspetitioner, som framkommit från fiskarena, i syfte att åstadkomma en ändring i antydd riktning. Förhållandet är nämligen det, att den yngre och medelålders fiskarebefolkningen söka sitt hufvudsakliga uppehälle genom att deltaga i storsjöfisket efter torskfisken och makrill i Nordsjön. Detta fiske är emellertid af så ansträngande art, att det icke kan utöfvas af de till mera framskriden ålder komna fiskarena. Dessas existens åter beror på fisket i hemmets omedelbara grannskap och utkomstmöjligheterna äro således beroende af den utsträckning, hvori detta fiske kan utöfvas. Det är här, som de ofvan berörda lagstadgaderna ha sin största fara.»

Herr Daniel Persson satte punkt inuti meningen, och han fick fram något helt annat däraf, än som ursprungligen afsetts. Detta är ju ett sätt att argumentera, som kan synas vara verkningsfullt nog, men i hvarje fall tror jag, att det hade varit bäst, om meningen blifvit uppläst i sin helhet.

Såvidt jag kan förstå, var det andra synnerligen stora misstaget, som jordbruksutskottets aktade vice ordförande gjorde sig skyldig till, när han urgerade, att jag ville förbjuda bönderna att fiska. Jag har aldrig i lifvet velat säga något sådant, och har jag mot min mening sagt det, har det berott på, att jag varit trött efter resan hit upp. Men aldrig har det varit min afsikt att säga det, utan det är klart, att om man har den uppfattning, som jag har, att hafsfisket bör vara till för dem, som fiska i hafvet, så bör enligt densamma en bonde, exempelvis herr Daniel Persson själf, ha rätt att fiska på Skånes kust eller västkusten eller hvar som helst. Det har alls icke varit min mening att förbjuda bönder mer än andra människor att fiska. Men om två intressen kollidera, fiskarens å ena sidan och strandägarnas å den andra, anser jag, att staten har skyldighet att

*Angående
ändring i lag-
stiftningen
om rätt till
fiske.
(Forts.)*

*Angående
ändring i lag-
stiftningen
om rätt till
fiske.*

(Forts.)

tillgodose äfven fiskarens intressen, därför att det är de, som taga sitt uppehälle ur hafvet, och det är de, som tillföra landet den stora nytta, som hafsfisket medför. Därför bör staten icke gynna strandägarna obehörigt på fiskarens bekostnad.

Jag vill erkänna, att min motion kanske varit litet ensidig i så måtto, att den stödt sig enbart på förhållandena i de forna danska provinserna. Det är emellertid så, att de fiskeritjänstemän, som hjälpt mig att utarbete motionen, liksom jag själf — i de punkter, där jag känner till frågan — äro mest bekanta med de gamla danska landskapen från Skånes kust och uppåt. Det är klart, att uppfattningen om äganderätten kan vara annorlunda i det gamla Sverige, något som jag icke känner till. Det är emellertid bra, att frågan äfven i det hänseendet blifvit belyst af herr Petré i hans utförliga anförande.

Slutligen vill jag, herr talman, nu infria hvad jag i mitt förra anförande antydde, nämligen att jag vill taga tillbaka yrkandet om bifall till min motion och instämna i det yrkande, som blifvit framställt af herr Petré. Detta gör jag icke därför att jag kan instämna i allt hvad herr Petré sade. Jag står nog i några punkter på en annan ståndpunkt än han, men jag anser, att det framför allt är af vikt, att någonting blir åtgjort i saken. Skola vi vänta på att lagberedningen gör någonting, får fiskarebefolkningen icke någon hjälp. Det är därför nyttigt, att Andra kammaren tar hand om saken, såsom här blifvit ifrågasatt. Jag vill till slut säga herr Daniel Persson — nu blir han naturligtvis elak mot mig — att jag för några år sedan var i norska stortinget och åhörde en debatt om tulltaxan. Man höll flera dagar på med att tala om tullen på fiskgarn. Då slog mig en sak. Hade det varit i svenska Riksdagen, skulle man icke diskuterat tullen på fiskgarn så länge. Men i stortinget hade man många fiskare, och frågan var för dem en stor angelägenhet. Hade det varit fiskare i herr Daniel Perssons valkrets, eller om det funnits några lika många fiskare i denna kammare som i norska stortinget, är jag öfvertygad om att utskottet icke afstyrkt förslaget på så knapphändig sätt, som nu skett. Jag är säker på att man haft mycken hjälp att vänta för detsamma, om det här funnits några representanter för fisket. Nu är det en olycka, att vi icke ha några fiskare här i kammaren. Själf är jag ju icke någon fiskare, men jag anser, att det föreligger mycket så goda skäl för att gå fiskarens önsknings till mötes att någon borde taga sig an deras sak. Jag tillåter mig sålunda, herr talman, att hemställa, om man ändå icke kunde gå med på ett förslag, som är så moderat, att det kunnat accepteras af hofrättsrådet Petré, och jag ber att få instämna i hans yrkande.

Herr Olausson: Herr talman, mina herrar! Sedan jag begärt ordet, har herr Petré i ett mycket sakligt anförande redogjort för frågans läge, och jag skulle kunna inskränka mig till att instämna med honom. Men då jag i alla fall begärt ordet, ber jag att några ögonblick få taga tiden i anspråk. Jag vill då först uttala min tacksamhet till herr Rydén för det intresse, som han visat frågan, men jag beklagar, att han icke hade samma intresse för frågan i följ. Då hade kanske utgången af densamma blifvit helt annan än den blef.

Hans intresse har emellertid den här gången blifvit så stort, att hans förslag går vida längre än mitt gjorde föregående år.

Hufvudskalet hvarför jag då frambar min motion om revision af lagen angående rätt till fiske var, att lagen innehåller en stor mängd otydligheter, som ge anledning till rättegångar mellan fiskare och strandägare. Det stadgas i lagen, att om en fiskare »af ålder» haft rätt att fiska på annans grund, skall han fortfarande få utöfva denna rätt. Men det är alldeles självklart, att en dylik bestämmelse ger anledning till rättstvister. Strandägaren stämmer fiskaren, därför att han olofligen utöfvat fiske på hans grund, och fiskaren menar, att haft rätt därtill »af ålder». Han måste inkalla vittnen och visa, att han haft sin rätt af ålder. Det kan bli ganska svårt att åstadkomma en dylik bevisning. Därtill kommer, att på en del orter, där strandägaren aldrig tillförene gjort anspråk på strandäganderätten, denna rätt vaknar upp, och att han utarrenderar densamma till åtskilliga fiskare, för att dessa skola få företräde till fisket. Om detta fortfar en mansålder, kan det för framtiden blifva tvistigt, huruvida rätten till fiske på en sådan plats kan sägas vara af ålder.

Vidare finnes i lagen olika bestämmelser för fasta redskap och för rörliga, men det finnes inga bestämmelser om hvad som menas med fasta eller rörliga redskap. Frågar man en fiskeriintendent om saken, kan man få ett svar, frågar man en annan, kan man få ett annat. Det råder därför stor osäkerhet på detta område. Så kan jag exempelvis nämna, att många anse hummertinor vara fasta redskap, men den nuvarande fiskeriintendenten anser dem vara rörliga redskap. Då lagen som sagdt innehåller olika bestämmelser för fasta och för rörliga redskap, är det klart, att detta ofta ger anledning till rättstvister. Ett annat beklagligt förhållande är att icke fiskare skola ha uteslutande rätt till fiske på kronans holmar och skär. Man måste väl tro, att, där kronan är strandägare, rätten till fiske skall vara obehindrad. Men så är ingalunda förhållandet. En stor del af kronans holmar och skär i Bohuslän innehafvas af lotsarne. Dessa utarrendera strandäganderätten samt ha en stor och betydande inkomst där-af. Detta förhållande borde omändras och regleras därhän, att fiskarena vid dessa holmar och skär utan inskränkning ägde rätt att idka fiske.

Herr Petrén nämnde i sitt anförande, att hummerfisket icke är fritt i Bohuslän, utan att det utarrenderas af strandägarna. Ja, till vissa delar är det så, men det finnes också stora delar af Bohuslän, där fiskarena ha oinskränkt rätt till hummerfiske.

Herr Daniel Persson yttrade, att om motionen afsett en revision af lagen om rätt till fiske, så skulle kammaren enhälligt ha gått med på den. Men som herrarna veta, så framlade jag jämte några andra personer i denna kammare förlidet år en motion, som innebar en fullständig revision af lagen om rätt till fiske. Som vi minnas, svarede jordbruksutskottet och kammaren nej på den motionen. Det ser då icke ut, som om meningen i denna kammare skulle vara så odelad för en revision af lagen om rätt till fiske. Nu har dock herr Petrén i sitt anförande upplyst om, att de skäl, på hvilka kammaren förlidet år afslog min motion, gällde endast insjöfisket och icke saltsjöfisket.

Angående
ändring i lag-
stiftningen
om rätt till
fiske.

(Forts.)

Då herr Daniel Persson själf erkänner behovet af en revision af lagen om rätt till fiske, så hoppas jag, att han, då herr Petrén nu påvisat, att vi icke ha någonting att vänta af lagberedningen i detta fall, icke skall ha någonting emot att bifalla det förslag, herr Petrén framlagt i kammaren.

Nu har visserligen frågan fallit i Första kammaren, men jag tror dock, att det skulle vara af stor betydelse för frågans framtid, om kammaren ville biträda herr Petréns yrkande. Åtskilliga fiskare från Bohuslän ha nämligen till Kungl. Maj:t framburit en petition om revision af lagen om rätt till fiske. Om nu denna kammare någorlunda enhälligt förordade förslaget, så skulle man kunna hoppas, att Kungl. Maj:t eller statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet skulle vidtaga åtgärder för en dylik revision, oafsedt att Första kammaren icke varit med därom. Det skulle kunna tänkas, att en revision kom till stånd utan någon skrifvelse från Riksdagen och blott på grund af ett uttalande från denna kammare.

Inseende det fördelaktiga i en sådan revision och i förhoppning, att den måtte komma till stånd, ber jag att få förena mig med herr Petrén i hans yrkande.

Herr Olsson i Kullenbergstorp: Herr talman! Oaktadt jag icke kan följa motionären vare sig i hans kläm eller i hans motivering för motionen, så ber jag att få uttala till honom mitt tack, för att han bringat frågan på tal. Det är, åtminstone för åtskilliga kuststräckor, ett ord i sinom tid. Och vi få icke dröja för länge med en revision i den riktning, som de talare här förordat, hvilka önskat att snarast möjligt få till stånd en ändring i lagen om rätt till fiske. Förhållandena ha nämligen åtminstone på de orter, som jag har kännedom om, utvecklats så, att man här och hvar har låtit nåd gå före rätt på åtskilliga punkter, men en och annan strandägare har dock tagit ut sin rätt. På vissa håll har det gått så långt, att till och med de strandägare, som icke ha något intresse af att taga ut sin rätt, dock snart komma att göra det, då de tänka som så: hvarför skall icke jag taga ut min rätt, då andra göra det? Under sådana förhållanden är det klart att för fiskarena, åtminstone de äldre, det blott är en tidsfråga, då deras existensmöjligheter skola vara uttömda. Är det då så, att, om ingenting göres för att ändra de nuvarande lagbestämmelserna utan det fortgår som hittills, man kan säga, att strandägaren vunnit, hvad fiskaren förlorat? Nej, det har han icke. Fiskaryrket faller på detta sätt ned så mycket, att det omöjligt kan motvägas af hvad strandägaren vinner. Så att om man endast ser på strandägarens inkomster på grund af hans strandägarerätt, så skulle dessa bli mindre, om vi låta fiskarena gå under på grund af nu gällande lagbestämmelser. Det är möjligt, att det på andra delar af landets kuster kan vara annorlunda, men därom har jag ingen kännedom.

Det är därför med största tillslutning och med uttalande af mitt hjärtliga tack till herr Petrén för den präktiga utredning han lämnat och det förslag han kommit till, som jag ber att få följa honom och på samma gång uttala, att åtgärderna för den af honom föreslagna re-

visionen måtte vidtagas så snart som möjligt. Sker detta snart, behöfver ej så mycket förändras, då en blifvande revision af fiskerätten träder i kraft; dröjer det däremot längre blir det svårare, emedan, som jag nämnt, allt flera strandägare börjat tillgodogöra sig sin strandägarerätt, hvilket de ej gjort förut. Jag vill därför på det allra bestämdaste uttala, att för den kust, jag känner till, skulle ett fortgående med de nuvarande bestämmelserna om rätt till fiske säkert leda till ett hastigt ödeläggande af fisket för åtminstone den äldre fiskarbefolkningen. Jag ber därför att få instämna i herr Petréns yrkande.

*Angående
ändring i lag-
stiftningen
om rätt till
fiske.
(Forts.)*

Herr Lindberg: Herr Talman! Det såg ju ut en stund, som om min ärade granne på skånebänken lyckades fullständigt rivva sönder det första yttrandet herr Rydén hade, och då jag för min del instämt i detta herr Rydéns yttrande, började saken för mig se litet betänklig ut. Jag har därför, herr talman, bedt att få säga några ord till förklaring, hvarför jag instämde i herr Rydéns nyss hållna anförande.

I den valkrets, jag har äran representera, består befolkningen till en del af fiskare, och dessa ha för mig vid flere tillfällen dels i skrivelser och dels muntligen framlagt sina bekymmer öfver den nu rådande situationen. Det har verkligen också befarats, att med inträdande af andra förhållanden skulle situationen för dem ytterligare förvärras. Nu gör det mig precis detsamma, hvilken väg man väljer, och jag antager, att fiskarena själfva icke heller äro så kunniga i lagparagrafer, att de kunna angifva hvilken väg man skall gå för att hjälpa dem i deras bekymmer. Och då nu herr Rydén återtagit sitt första yrkande och instämt i herr Petréns yrkande, så skall jag, då jag icke är i stånd till att här framvisa de papper, som jag har till mitt förfogande, och hvori fiskarena framställt sina betänkligheter och bekymmer, be att få instämna med herr Petréns i hans nyss gjorda yrkande.

Herr Lundell: Jag vill till en början säga, att jag känner icke till förhållandena, vare sig beträffande hafs- eller strandfiske eller strandägarerätt i västliga Sverige eller i de provinser som förut tillhört Danmark, men jag känner till de traditionella förhållandena i södra och mellersta östersjökusterna i gamla Sverige. Och där får jag säga, att där är traditionen och uppfattningen af rätten till fiske nästan fullt öfverensstämmande med vår nuvarande lagstiftning. Äganderätten till stranden och fisket har betraktats alldeles lika som äganderätten till jorden. Det har gällt för bondbyarna, att de alltid haft gemensamma fisken, och jag har all anledning tro, att detta förhållande och denna uppfattning om äganderätten har gjort sig gällande äfven under den tid, då våra gamla landskapslagar voro de enda gällande, likaså under de båda landslagarne och under 1734 års lags första tid. Vid de skattläggningar, som skedde på 16- och 1700-talen, hvilka jag känner till, d. v. s. då det var fråga om att åsätta grundskatterna, så togs alltid i betraktande, om hemmanen eller byarna hade fiskerätt i saltsjön, insjöarna eller strömmarna, och skatterna sattes i så fall högre, än om de icke hade det. Jag känner

Angående
ändring i lag-
stiftningen
om rätt till
fiske.

(Forts.)

till åtskilliga processer mellan byarna angående gränserna för deras fisken. Att byarna och jordägarna alldeles ofafvisligen ägde stranden och fisket vid stranden, har jag aldrig hört någon bestrida. Jag har icke heller i de trakter jag känner till kunnat finna, att det föreligger några tvister mellan fiskarena och strandägarna. Det är den allmänna uppfattningen, att jordägaren äger fisket intill de afstånd från stränderna, som vår nuvarande lag angifver. Och ingen bestrider detta. Jag har varit med om åtskilliga värderingar af hemman, synnerligast i Södra Möre, där fisket vid vissa hemman är af så stort värde, att det ansetts nästan lika högt som själfva hemmanets jord. Man kunde då betrakta det såsom alldeles ett och samma, om man tog bort denna fiskerätt, som om man tog bort hälften af deras jord. Anser man då, att jordäganderätten bör existera, så måste man väl äfven anse, att strandäganderätten har samma existensberättigande. Vid de taxeringar, som göras för uppskattningen af jordvärdet i och för erläggande af bevilling och kommunalskatt, fästes alltid afseende vid fiskevattnets värde. Jag känner till hemman, där det tillhörande fisket åsatts ett värde af ända upp till 30,000, ja, 50,000 kronor och till och med ändå mer. Det är ju så i en hel del byar, att bönderna äro på samma gång bönder och fiskare, och det är där i det hänseendet ingen skillnad på hvad man skulle kunna kalla fiskare eller jordbrukare. På åtskilliga ställen, där jordbrukaren antingen icke ägt den insikt i fisket eller haft den tid, som erfordras för detsamma, har han utarrenderat fisket till yrkesfiskare. Det skulle väl ock icke vara svårt att göra sig en uppfattning om, huru det egentligen skulle gå, om fiskets skötsel och skydd blir så att säga öfverlämnadt till första roffiskare, som kommer och vill utnyttja fiskevattnet. Det har ju här förut talats om de fasta anordningar, som för ålfisket o. d. göras här och hvar.

Det är nog af mycket mera vikt, att man för fisket uppehåller äganderätten, än det är för jakten, och beträffande jakten bestrider man ju icke, att själfva skyddet för jakten, att äganderätten bör hållas i helgd, och man bestrider icke heller, att jordägaren har full rätt till jakten på sina jaktmarker.

Det finnes äfven ett annat exempel på, hur äganderätten till fiskevatten betraktades förr i tiden, nämligen i de gamla fastebrefven, som på den tiden utfärdades. Där upptogos mycket mera minutiösa bestämmelser än nu i fråga om de rättigheter och förmåner och andra härligheter, kan man säga, som följa med vid hemmansköp. Där stod bland annat i de flesta fall taladt — jag känner icke till äldre fastebref än från 16- och 1700-talen — om rätt till fiskevatten såsom hörande till hemman, då äganderätten till hemmanen öfverläts till ny ägare. Det finnes icke heller i vår tradition någon kännedom om, att staten någonsin haft någon äganderätt öfver skattehemman. I vårt land har, såsom vi veta, icke staten eröfrat jorden och utdelat densamma till bönderna, utan dessa hafva ägt jorden och bildat staten och ansett sig vara oinskränkt berättigade att äga jorden.

Det är med anledning af de förhållanden, som jag nu berört, i våra lagar tradition och den uppfattning, som gör sig gällande i de trakter och orter jag känner till, som jag, herr talman, ber att få yrka bifall till utskottets hemställan, sådan den här är affattad.

Herr Persson i Tällberg: Herr talman! Jag sade i mitt första anförande, att, därest det föreliggande förslaget afsett en allmän revision af 1896 års lag om rätt till fiske, skulle jag icke haft något att invända däremot, ty jag anser, att en revision af denna lag är af behovet påkallad. Skillnaden mellan den upplåtning, som jag har i detta afseende, och den, som herr Petrén gjort gällande, ligger blott däri, att det enligt utskottets af mig förordade förslag skulle blifva ett litet uppskof med frågan, nämligen till dess att förslaget om ny jordabalk komme under Riksdagens pröfning. Jag undrar ändå, om det vore så klokt att nu i hast utan vidare antaga herr Petréns förslag, äfven om det går i den riktning, dit vi vilja komma, ty Första kammaren har väl i alla fall afslagit motionen, och därifrån är således icke någonting att vänta. Och jag är icke heller riktigt säker på, hurvida man icke måste få den upplåtningen, att ett bifall till herr Petréns yrkande i viss mån ändå skulle grunda sig på de åsikter, som motionärerna i sitt förslag hafva uttalat, nämligen att man skulle göra fiskerätten oberoende af strandägarerätten. För att jag skulle kunna reflektera på herr Petréns förslag synes det mig således, att han borde komplettera det förslaget med något mera än bara säga, att fiskerätten därigenom blefve bättre tillgodosedd. Jag menar, att man skulle påyrka utredning om i hvilket förhållande strandäganderätten och fiskerätten borde stå till hvarandra. Jag är därför icke riktigt säker på, att vi utan vidare böra antaga herr Petréns förslag, i synnerhet som jag icke kan förstå, att det kommer att fortare leda till något resultat, än ett bifall till utskottets förslag skulle göra.

Nu skall jag be att få säga några ord med anledning af herr Olaussons yttrande. Han påstod, att hans och herr Wallentins motion förlidet år just gick i den riktning, som herr Petréns förslag nu går. Det må vara herr Olausson ursäktadt om han glömt hvad hans egen motion förlidet år innehöll, men det förslaget afsåg icke en allmän revision af 1896 års lag om rätt till fiske, utan motionärerna hemställde då endast, att Riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla »om utredning om i hvad mån nu gällande lag om rätt till fiske skulle för *Västkustens* vidkommande kunna ändras dithän, att den bättre tillgodosåge fiskarbefolkningens intressen och därjämte finge större klarhet i ordalydelsen». Vi debatterade då i jordbruksutskottet mycket allvarligt äfven den motionen och inkallade också en af motionärerna för att han skulle bli i tillfälle att lämna upplysningar. Men ett hinder för att kunna bifalla den motionen låg just däri, att den var begränsad till att gälla endast västkusten. Det var således icke fråga om en *allmän* revision af 1896 års lag, en revision, som jag är lika angelägen om som herr Olausson. Men jag är som sagdt mycket tveksam, trots det visserligen utmärkta och sakliga anförande, som herr Petrén här har hållit för att motivera sitt förslag, om det vore så klokt att bifalla detsamma, då det säkerligen komme att tolkas så, att man ändock vill komma åt strandäganderätten, så att man till densamma icke skulle kunna taga den hänsyn, som jag anser, att man bör göra i detta fall.

Jag vill, medan jag har ordet, påpeka en annan sak. Motionärerna säga, såsom vi finna på sid. 2 i detta utlåtande: »I den fiskeri-

Angående
ändring i lag-
stiftningen
om rätt till
fiske.
(Forts.)

Angående
ändring i lag-
stiftningen
om rätt till
fiske.
(Forts.)

stadga, som gällde före 1766, var fiskarens rätt väl tillvaratagen.» Nu har herr Petrén redan uppläst 1766 års författning eller den paragraf i densamma, som närmast rör denna fråga, men jag skall tillåta mig att uppläsa hvad som gällde före år 1766 för att visa, att den icke är så alldeles korrekt, den uppgift, som motionärerna lämnat. Det heter: »I Gustaf I:s öppna bref angående fiskeriet i Västerhafvet den 20 september 1551 omnämnes landgrundet såsom gräns för det enskilda fisket. Af de tid efter annan under 1600- och 1700-talen utfärdade föreskrifterna om skattläggning kan man finna, att hänsyn därvid tagits äfven till skärgårds- och hafsfisket.» Och därefter kom 1766 års författning, som herr Petrén uppläste.

Man har således alltid fasthållit, att strandägaren skulle hafva någon rätt, och det tror jag att man fortfarande får lof att fasthålla vid. Och det är därför jag begärt ordet för att bestämdt betona, att man icke får slå in på den af motionärerna förordade vägen, nämligen att fiskerätten skulle göras oberoende af strandäganderätten. Hälst skulle jag se, om herr Petrén formulerade om sitt yrkande så, att det afsåge äfven att skydda strandäganderätten, men till dess han så gjort, ber jag att få ställa mig på utskottets ståndpunkt och yrka bifall till dess förslag.

Jordbruksutskottet har blifvit skarpt klandradt för det resultat, hvartill utskottet kommit i år, och herr Olausson fann lämpligt att klandra utskottet för det resultat, hvartill utskottet kom förlidet år. Men han åtminstone får skylla sig själf, att, då hans motion var begränsad till det område, som stod närmast för hans ögon, vi icke kunde göra något af motionen förlidet år. Nu är det sant, att förevarande motion går så långt, att det icke möter några konstitutionella hinder mot att bifalla herr Petréns förslag, men det möter icke heller några konstitutionella hinder att bifalla förslaget, om herr Petrén ville formulera detsamma så, att de betänkligheter, jag uttalat, icke skulle behöfva kvarstå. Då skulle jag icke hafva någonting emot hans förslag, utan jag skulle till och med med nöje godkänna detsamma. Men till dess herr Petrén så gjort, måste jag hålla på utskottets förslag, under förhoppning, att hela frågan så snart som möjligt måtte komma under Riksdagens pröfning.

Herr Engström: Herr talman, mina herrar! Då den fråga, som nu föreligger till kammarens behandling, mycket nära berör en stor del af dem, som jag här har äran representera, nämligen fiskarena från norra Bohuslän, skall jag be att få yttra några få ord i ärendet.

Jag vet icke, om jag har rätt, men det förefaller mig, som om från åtskilliga håll under debatten den meningen kommit fram, att åsikterna rörande strandäganderättens bibehållande eller upphäfvande bland fiskarebefolkningen särskildt på västkusten skulle vara enhälliga. Jag ber då att få nämna, att så är icke förhållandet. Det finnes i norra Bohuslän en förening för bibehållande af strandäganderätten, men där finnes också en förening för upphäfvande af densamma. Från den förra föreningen har jag fått en petition, underskrifven af en del småfiskare, och dessa be mig att icke biträda den föreliggande motionen. Då kan man fråga: hvad är då anledningen därtill, att åsikterna

bland fiskarebefolkningen äro så olika i denna fråga? Ja, jag kan icke se någon annan anledning därtill än den, att en hel del strandägare äro på samma gång fiskare. Det är ju så, att vi hafva strandägare, som icke äro fiskare, och strandägare, som äro fiskare. Då blir följden den, att sådana fiskare, som äro strandägare, hålla på strandägarerättens bibehållande, under det att de, som icke äro strandägare, yrka på dess upphäfvande. Så är förhållandet i norra Bohuslän, och jag har velat omnämna detta för kammaren. Den petition, som jag omnämnde, är mycket vidlyftigt motiverad, och jag har mycket noggrannt genomläst dess motivering. Jag vill dock här icke nämna annat än det, att jag funnit af denna motivering, att frågan är ytterst svår att ordna, särskildt på västkusten.

*Angående
ändring i lag-
stiftningen
om rätt till
fiske.*

(Forts.)

Här har nämnts, jag tror det var från motionärernas sida, att det icke kan vara lämpligt, att lotsarne skola taga fisket från fiskarena, och i det påståendet tror jag, att jag gärna vill förena mig med dem. Jag känner icke ställningen bland lotsarne i allmänhet, men jag känner ställningen på Väderöns lotsplats utanför Fjällbacka. Där är förhållandet så, att lotsarne äga privilegium att fiska hummer vid kronans holmar och skär för att därigenom utfylla sina något klena löneförmåner. Nu är det så, att lotsarne hafva lotspenningar, men då lotsningen där är mycket obetydlig, skulle det vara hårdt, om man utan vidare toge ifrån dessa lotsar rätten att åtnjuta inkomsten af fisket vid kronans holmar och skär. Därför vill jag nämna, att om något sådant som här är föreslaget, skall ske, böra dessa lotsar rimligtvis hafva något vederlag.

Det har nämnts, om jag icke missminner mig, att det från två länsstyrelser till jordbruksdepartementet inkommit begäran om utredning af denna fråga, jag tror det var från Göteborgs och Bohus län och från Malmöhus län. Då saken ligger så, har man ju att vänta utredning i frågan från Kungl. Maj:t, och jag tycker därför, att man kunde vara nöjd med detta. Jag vill, herr talman, icke göra något yrkande utan endast nämna, att jag anser det vara klokast att hålla sig till utskottets förslag.

Herr Martin: Herr talman! Jag skall be att få säga ett par ord i denna fråga, därför att jag själf är från skärgården och vet något litet hur där tillgår.

Allting har ju mer än *en* sida, och så förhåller det sig äfven med den nu föreliggande frågan. I skärgården är det ganska vanligt att jordbrukarna delvis ha sin utkomst af fisket. Jordbruket är där ofta så litet, att de icke kunna lefva af det, under det att det strandvatten de rå om kan vara ganska gifvande ur fiskesynpunkt. Om vi nu gå med på herr Rydéns motion, så skulle den eventualiteten inträffa, att dessa jordbrukare, som visserligen rå om fiskevattnet vid stranden, icke skulle kunna mota bort dem, som komma och fiska i detta deras eget vatten, af hvilket de ha en stor del af sitt lefvebröd. Jag menar därför, att man måste gå fram ytterst försiktigt på detta område och se till, att man icke skadar den ena parten, då man gagnar den andra. Det är en fråga af allra största betydelse för just dessa, som lefva samtidigt af jordbruk och fiske.

*Angående
ändring i lag-
stiftningen
om rätt till
fiske.*

(Forts.)

Men det finnes en annan sida af saken, som är ganska betecknande, synnerligast för skärgården. Där finnas nämligen åtskilliga godsägare, som rå om ett betydande antal holmar. Dessa förbjuda allt fiske invid dessa, trots att de själfva icke fiska där. Jag tycker det är någonting onaturligt, att dessa fiskevatten icke skola kunna få användas af andra, då strandägarna själfva icke göra det. Om en utredning sådan som herr Petrén föreslagit kommer till stånd, borde hänsyn kunna tagas till detta förhållande.

Men det finnes äfven andra förhållanden, som böra beaktas härvid, t. ex. det s. k. sportfisket i Stockholms skärgård. Förmögna personer arrendera här mycket stora fiskevatten men utnyttja dem kanske blott ett par tre gånger om året. Större delen af året stå sålunda dessa fiskevatten obrukade, och befolkningen får icke använda dem och draga nytta af dem. Jag tror, att äfven detta borde beaktas vid en sådan utredning, som herr Petrén yrkat på.

Jag kan icke förstå, hur ett bifall till herr Rydéns motion skulle kunna gagna småbrukarrörelsen och egnehemsrörelsen i skärgården, då ju äfven småbrukarnas fiskevatten skulle få utnyttjas af andra än dem själfva.

Herr Lundell jämförde strandäganderätten och jordäganderätten med hvarandra. Jag tror dock icke, att dessa förhållanden äro fullt jämförbara, då ju såsom jag förut nämnt en stor del af dessa vatten endast användas af sportfiskare och andra åter, som ägas af stora godsägare, icke alls utnyttjas.

På grund af hvad jag anfört ber jag att få yrka bifall till herr Petréns yrkande. Under en sådan utredning, som han föreslagit, tror jag, att många saker skulle kunna inrymmas.

Herr Rydén: Herr talman! Jag skall endast med ett par ord förlänga debatten. Jag har stor respekt för en utskottsledamot, som står och faller med sitt utskott, och jag har därför respekt för herr Daniel Perssons sista yttrande. Men jag ber få fästa uppmärksamheten på, att jordbruksutskottets utlåtande nu hänger alldeles i luften, för såvidt det vänder sig mot det af herr Petrén framställda yrkandet. Utskottet har två skäl. Det ena, att jag gått för långt, träffar icke herr Petréns yrkande, och beträffande det andra skälet, att lagberedningen skall komma med utredning i ärendet, har herr Petrén påvisat, att denna utredning icke alls kommer att gälla saltsjöfisket utan endast insjöfisket. Följaktligen hänger jordbruksutskottets utlåtande här fullständigt i luften, och jag föreställer mig, att om icke herr Persson i Tällberg hade känslan af, att han skall stå samman med utskottet i nöd och lust, så skulle han biträda herr Petréns yrkande.

Herr Engström gjorde icke något yrkande, men uttalade sig för utskottets förslag. Det förvånar mig, därför att Bohusläns fiskarebefolkning mycket allmänt anslutit sig till den framställda petitionen. Man har ju olika sätt att se på dessa saker, men jag tror, att det öfverväldigande flertalet bland Bohusläns fiskarebefolkning står bakom såväl petitionen som herrar Olaussons och Wallentins motion från förra året.

Herr Petré: Herr talman! Då jag sist hade ordet, nämnde jag, att denna fråga var ganska komplicerad; och jag tror, att en del af de yttranden, som sedan dess under debatten blifvit fällda, visar, att denna min uppfattning är riktig. Då sålunda herr Engström berörde de olika uppfattningar, som i dessa frågor råda i Bohuslän, visar ju också detta, att det finnes på detta område en osäkerhet, som det är önskligt att komma öfver.

*Angående
ändring i lag-
stiftningen
om rätt till
fiske.
(Forts.)*

Herr Daniel Persson hemställde, huruvida icke det af mig framställda yrkandet kunde ändras så, att det komme att afse en utredning om, i hvilket förhållande strandäganderätten och fiskerätten böra stå till hvarandra. Det synes mig emellertid vara alldeles klart, att därest man begär en utredning om, »i hvad mån nu gällande lag om rätt till fiske skulle för saltsjöfiskets vidkommande kunna ändras dithän, att den bättre tillgodosåge fiskarebefolkningens intressen och därjämte finge större klarhet i ordalydelsen», är det väl just det man begär, som herr Daniel Persson önskar. Ty hvad innebär denna begäran om utredning? Jo, tydligtvis att man skall se till, huru dessa strandägarnas och fiskarebefolkningens intressen kunna afvägas i förhållande till hvarandra på ett bättre sätt, än nu är fallet; och därvid har man då att taga hänsyn till alla de sedvänjor och åskådningar, som i olika delar af landet finnas på detta område. Jag tror därför, att det syfte, herr Daniel Persson ville främja, vinnes just med den af mig föreslagna formuleringen.

Så frågas det, hvad gagn det egentligen blir af att Andra kammaren nu binder sig vid ett uttalande af föreslagen innebörd. Jo, gagnet blir det, att de framställningar om en revision af vissa delar af fiskerilagstiftningen, som gjorts af vissa läns fiskarebefolkning och som vunnit understöd af fiskeriintendent och länsstyrelse i Bohuslän, fått ett kraftigt stöd, så att anledning kan finnas antaga, att, medan förslagen till jordabalk i fråga om ägogränser och till vattenlag m. m. förberedas till framläggande för Riksdagen, en undersökning under tiden kommer till stånd i de hänseenden, jag förut vidrört.

Hvad angår motionens motivering, så är det väl alldeles tydligt, att i vissa delar kan man ge den rätt, i vissa delar åter alldeles icke.

Första kammaren har väl antagligen icke biträdt förslaget; och det kommer således i allt fall icke att föranleda någon skrivelse, utan endast ett uttalande af ena kammaren. Jag vill slutligen tillägga, att, efter hvad jag tror mig kunna säga, det äfven inom kammarkollegium torde med hänsyn till kronans rätt i förevarande hänseende finnas intresse för, att en undersökning i här berörda afseenden snarast möjligt måtte komma till stånd. Jag ber därför, herr talman, att få i allo vidhålla mitt yrkande i frågan.

Herr Olsson i Broberg: Herr talman, mina herrar! Då jag förra året instämde i herr Olaussons motion, skall jag be att få säga några ord i all korthet. Jag anser mig kunna instämma i det anförande och det yrkande, som herr Petré här haft. Det är ju uppenbart för oss alla, att det finnes åtskilliga oklarheter på detta område, som behöfva utredas, och det kan ju icke vara annat än till gagn för alla parter att vinna största möjliga klarhet i en fråga, där det

Angående
ändring i lag-
stiftningen
om rätt till
fiske.
(Forts.)

är tydligt, att åtskilliga oklarheter förefinnas. Jag var förra året närvarande vid ett möte i norra Bohuslän, där en stor del af fiskarena och strandägarna voro närvarande. Af den diskussion, som där fördes, fick jag den bestämda uppfattningen, att hvad Bohuslän beträffar gälla oklarheterna icke så mycket strandäganderätten och det fiske, som får utöfvas på grund af denna rätt, utan framför allt, hvad som skall anses såsom fast eller rörlig fiskeredskap, och att det just är i fråga om detta, som tvister bruka uppkomma. Det är, såsom herr Petréns mera i förbigående berörde, just på grund af det värde hummer- och ålfisket har i Bohuslän, som denna fråga har betydelse där. Nu råder, som sagdt, icke enighet i fråga om hvilka redskap, som skola anses som fasta eller rörliga. Fiskeriintendenten hyser, som herr Olausson påpekade, den uppfattningen att hummertinor höra till den rörliga fiskeredskapen, men det är många som ha en motsatt uppfattning och anse, att de skola betraktas såsom fasta redskap och således icke få användas på de grund, som strandägarna anse för sina. Jag vill understryka detta särskildt på grund af den tydliga uppfattning, som vid ofvannämnda möte framgick, nämligen att det är alldeles nödvändigt, att få klargjort hvilka redskap, som skola anses såsom rörliga, och hvilka skola anses som fasta. Det är den saken tvisten framför allt gäller i Bohuslän.

Jag har endast velat säga detta, och jag instämmer för öfrigt i herr Petréns yrkande. Jag vill äfven betona, då det här syftats på, att man genom ett sådant uttalande skulle på något sätt underkänna jord- eller strandäganderätten — hvilket är detsamma — att det här alls icke kan vara frågan därom, ty, såsom herr Petréns kraftigt betonade, gäller det här endast utredning af förhållandet mellan fiskerätten och strandäganderätten. Det är således icke fråga om att rubba denna äganderätt utan endast fråga om att ordna förhållandena till ömsesidigt bästa, och jag kan icke se annat, än att det skulle vara lyckligt, om så kunde ske. Nu är det ju så, att ett beslut af denna kammare endast blir ett uttalande, men jag anser också, att ett sådant uttalande kan vara på sin plats och af betydelse, då en revision af jordabalken pågår och denna fråga hör dit. Jag ber att få instämma i herr Petréns yrkande.

Herr Persson i Tällberg: Herr talman! Jag begärde ordet med anledning af herr Rydéns senaste yttrande. Han sade, att herr Petréns påpekat, att den revision af 1896 års lag, som lagberedningen förordat, afsåg endast sötvattensfisket och att jordbruksutskottets utlåtande därför hängde i luften. Men jag vill i anledning därpå betona, att jordbruksutskottet ingalunda har velat stanna därvid, och jag har i mitt anförande också tydligt sagt ifrån, att vi äsyfta en *allmän* revision af 1896 års lag om rätt till fiske. Om herr Rydén ändock fortfarande vill anse, att jordbruksutskottets utlåtande hänger i luften, så har jag med mitt inlägg velat medverka till, att herr Rydéns motivering måtte dränkas i hafvet.

Härmed var öfverläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner på 1:o bifall till utskottets hemställan, 2:o afslag å be-

rörda hemställan och bifall i stället till den i ämnet väckta motionen samt 3:o) afslag å utskottets hemställan och bifall i stället till det af herr Petrén under öfverläggningen gjorda yrkandet; och förklarade herr talmannen sig anse den sistnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes emellertid, i anledning hvaraf och sedan till kontraposition antagits den under 1:o) angifna propositionen nu uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition:

*Angående
ändring i lag-
stiftningen
om rätt till
fiske.
(Forts.)*

Den, som vill, att kammaren, med afslag å jordbruksutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 69, bifaller det af herr Petrén under öfverläggningen framställda yrkandet, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan.

Omröstningen utvisade 102 ja mot 87 nej; och hade kammaren alltså med afslag å utskottets hemställan bifallit det af herr Petrén under öfverläggningen framställda yrkandet.

§ 7.

Upplästes följande till kammaren inkomna sjukbetyg:

Borgmästare Carl Lindhagen, som lider af akut lungkatarr, är för närvarande oförmögen bevista riksdagens sammanträden.
Stockholm den 20 april 1911.

*A. Alfvén.
Leg. läkare.*

§ 8.

Härefter föredrogs jordbruksutskottets utlåtande, nr 70, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående en undersökning om i hvad mån på kronans domäner odlad jord och bebyggda lägenheter få förfalla m. m.; och yttrade därvid

*Angående
viss under-
sökning rö-
rande odlad
jord å
kronans
domäner
m. m.*

Grefve R. Hamilton: Herr talman! Förhållandena, i det län jag tillhör, gifva vid handen, dels att den af utskottet uttalade åsikten icke är åtminstone i allo riktig, dels ock att staten gentemot sina torpare icke är något föredöme för andra godsägare. Jag har själf varit i tillfälle att bese en egendom, som blifvit förvandlad till kronopark, där torpen voro slojade, byggnaderna nedrifna och åker, belägen invid ett tätt bebyggt samhälle och invid allmän väg, blifvit planterad med skog. Folket, som bodde på dessa torp — jag vill min-

Angående
viss under-
sökning rör-
ande odlad
jord å
kronans
domäner
m. m.
(Forts.)

nas 16 stycken — lära till största delen ha flyttat till Amerika. Det torde vara egendomligt, att, då staten å ena sidan vill kraftigt understödja egnahemsrörelsen för att behålla folket i Sverige, den å andra sidan på sina egna domäner bidrager till vidtagande af åtgärder, som göra, att folket flyttar därifrån.

Domänstyrelsen tycks hafva ett mycket stort intresse för skötseln af våra skogar, men, såvidt dessa förhållanden gifva vid handen, saknar sådant, då det gäller småtorparne. Detta förhållande, som jag omtalat från Kristianstads län, lär icke vara något säreget, utan det lär inträffa äfven i andra delar af vårt land.

Första kammaren har redan fattat sitt beslut, så att det gagnar till intet att denna kammare bifaller motionen. Jag vill icke heller vid denna sena timme upprifva någon debatt, utan jag ber allenast att få understryka de ord, som utskottet har uttalat eller den förhoppningen, att för framtiden ingen odlad jord må planteras undan- tagandes af tungt vägande skäl, och att således torpen icke må blifva slopade från kronans domäner.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 9.

Jordbruksutskottets härpå föredragna utlåtande, nr 71, i anledning af väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående reduktion i vissa fall af torp och andra lägenheter å rekognitionsskogar, blef af kammaren godkänt.

§ 10.

Afgåfvos följande nya motioner i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation af navigationsskolorna, nämligen af:

herrar *Ryden* och *Christiernson*, nr 353;
herr *Broström m. fl.*, nr 354; och
herr *Rune*, nr 355.

Vidare aflämnade herr *Widén* en motion, nr 356, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till stadga om skjutsväsendet.

Samtliga dessa motioner blefvo på begäran bordlagda.

§ 11.

Till bordläggning anmäldes lagutskottets utlåtande, nr 37, i anledning af väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ändring af expropriationslagstiftningen i visst syfte m. m.

§ 12.

Justerades protokollsutdrag.

§ 13.

En af herr *Lindblad* gjord anhållan att på grund af sjukdomsfall inom familjen erhålla ledighet från riksdagsgöromålen under 8 dagar från och med innevarande dag blef af kammaren bifallen.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 4,20 e. m.

In fidem

Per Cronvall.

Fredagen den 21 april.

Kl. 3 e. m.

§ 1.

Föredrogos hvar för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord hvilande propositioner; och hänvisades därvid till statsutskottet propositionerna: angående anvisande af särskildt rekryteringsbidrag för fyllande af 1912 års stater; och angående reglering af löneförhållandena vid väg- och vattenbyggnadsstyrelsen m. m.

Till bankoutskottet öfverlämnades propositionen angående beredande af pension åt öfverläkaren vid Härnösands hospital Per Gustaf Wingqvists änka och omyndiga dotter Elin Sofia.

§ 2.

Efter föredragning härpå af de på kammarens bord liggande motionerna remitterades motionerna nr 353 af herrar *Rydén* och *Christiernson*, nr 354 af herr *Broström m. fl.* och nr 355 af herr *Kune* till statsutskottet samt motionen nr 356 af herr *Widén* till jordbruksutskottet.

§ 3.

Vidare föredrogs, men bordlades åter lagutskottets utlåtande nr 37.

§ 4.

Herr *Petrén* aflämnade en motion, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående viss förmån för revisionssekreterare, som utnämnes till hofrättsråd, i fråga om ålderstillägg å hofrättsrådslönen.

Denna motion, som erhöll ordningsnumret 357, blef på begäran genast hänvisad till statsutskottet.

Härefter afgaf herr *Starbäck* en utaf honom och herr *Christiernson* undertecknad motion, nr 358, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för höjande af musiklifvet i Sverige.

Sistnämnda motion bordlades.

§ 5.

Till bordläggning anmäldes Andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 5, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t i fråga om med sjukvård sysselsatta kvinnors arbetsförhållanden m. m.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag.

§ 7.

Ledighet från riksdagsgöröman under den 22 innevarande april beviljades herrar *Karlsson* i Göteborg, *Eriksson* i Grängesberg, *Larsson* i Västerås, *Rundgren*, *Persson* i Stockholm och *Starbäck*.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3,13 e. m.

In fidem

Per Cronvall.